

## Utviklingsarena til toppfotballen

— *En studie av ungdomsspillere som rekrutteres til Toppserien eller Eliteserien*

**Eline Johansen**

*Masteroppgave i Idrettsvitenskap Juni 2016*

## Forord

Denne avhandlingen er avslutningen på min mastergrad i idrettsvitenskap i UIT – Norges arktiske universitet. Utformingen av oppgaven har vært svært krevende, men jeg skriver om et aktuelt og interessant tema og har derfor klart å komme i mål med oppgaven, og er fornøyd med det.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Jorid Hovden. Hun har utfordret meg hele veien, kommet med gode faglige innspill og har vært en enorm motivator for meg gjennom hele prosessen.

Jeg vil også veldig gjerne takke samtlige av informantene for at de stilte opp og tok seg tid til denne studien. Oppgaven hadde heller aldri sett dagens lys uten dem.

Til slutt vil jeg takke familien min for god støtte underveis i studietiden. Spesielt min bror Kim og hans kjæreste Charlotte for at dem korrekturleste oppgaven.

Oslo, Juni 2016

Eline Johansen

## Sammendrag

### Utviklingsarena til toppfotballen

#### - En studie av ungdomsspillere som rekrutteres til Toppserien eller Eliteserien

Formålet med studiet var å skaffe kunnskap om hvilke handlingsbetingelser unge fotballtalenter har når de satser på fotballen. Og ikke minst se om jenter og gutter har forskjellige handlingsbetingelser for å satse på fotball.

Det ble gjennomført dybdeintervjuer med samtlige informanter. Hvert intervju varte mellom 50-80 minutter.

Satsingen til jentene og guttene foregikk på relativt like måter, med trening både på skole og i klubb. Men de hadde likevel ulike forutsetninger for denne satsingen. Guttene startet med fotball enten fra påvirkning av familie eller på grunn av en brennende interesse for fotballen, mens de fleste jentene startet med fotball på grunn av venner. De viktigste forskjellene i handlingsbetingelsene var at guttene kunne satse alt de hadde på fotballen, siden de har mulighet til å leve av fotballen. Jentene måtte enten studere eller jobbe ved siden av fotballen. For jentene som ble elitespillere ble statens lånekasse deres personlige sponsor. Et annet funn var at guttene som sluttet satsningen, gjorde dette på grunn av manglende motivasjon fordi mulighetene uteble fra klubbens side. Jentene derimot hadde flere grunner til at de sluttet. Den mest fremtredende grunnen var studier. De hadde ikke tid til fotball lenger. Men venner og økonomi var også avgjørende. Den beste mannlige fotballspilleren og den beste kvinnelige fotballspilleren hadde likevel flere likhetstrekk når det gjaldt motivasjon. Lidenskapen og interessen for fotballen ser ut til å ha vært avgjørende. En annen viktig faktor var påvirkning fra trenerne. Og klubbens satsing på dem. Klubbstrukturen ser ut til å hatt negative påvirkninger på flere av jentene og var medvirkende til at de sluttet.

**Nøkkelord:** Talentfulle ungdomsspillere, Handlingsbetingelser, Familie, venner, økonomi, klubbressurser

## Innholdsfortegnelse

1	Innledning .....	6
1.1	Bakgrunn.....	6
1.2	Forskningsspørsmål.....	9
1.3	Oppgavens struktur.....	9
2	Forskningsområde – noen relevante studier .....	11
2.1	Utvelgelse av litteratur.....	11
2.2	Handlingsbetingelser og frafall i fotball .....	11
2.3	Handlingsbetingelser og kjønn.....	12
2.4	Handlingsbetingelser tilknyttet media og sponsorer .....	14
2.5	Trenerens innflytelse på utøverens handlingsbetingelser .....	15
3	Teorigrunnlag .....	18
3.1	Bourdieu's teori om makt i sosiale felt .....	18
3.2	Kapitalformer .....	20
3.3	Habitus.....	22
3.4	Kjønn og habitus .....	24
3.5	Symbolisk kapital .....	25
3.6	Doxa og symbolisk vold .....	26
4	Metode .....	29
4.1	Valg av metode og vitenskapsteoretisk grunnlag.....	29
4.2	Tilgang til feltet og utvalg .....	30
4.3	Intervjuguide .....	31
4.4	Gjennomføring av intervjuene .....	32
4.5	Analyse, transkribering og koding .....	34
4.6	Vurdering av datas kvalitet .....	36
4.7	Etiske refleksjoner.....	37

5	Analyse.....	41
5.1	Kjennetegn ved informantene .....	41
5.2	Norges Fotball Forbund, retningslinjer for utdannings – og treningskompensasjon	43
5.3	Handlingsbetingelser knyttet til spillernes oppvekst.....	45
5.3.1	Familie og venner.....	45
5.4	Handlingsbetingelser knyttet til klubb og klubbmiljø .....	47
5.4.1	Generell tilrettelegging av klubbene .....	47
5.4.2	Trenerressurser .....	50
5.4.3	Klubbmiljø .....	53
5.5	Handlingsbetingelser knyttet til økonomi.....	55
5.5.1	Personlig økonomi.....	55
5.5.2	Klubbens økonomi .....	57
5.5.3	Økonomisk betydning knyttet til mediedekning og sponsorstøtte.....	59
5.6	Spillerportrett .....	60
5.6.1	Svenn .....	60
5.6.2	Isabell .....	62
6	Avsluttende diskusjon og videre forskning.....	64
6.1	Sentrale funn .....	64
6.1.1	Hvilke betydninger har ressurser knyttet til oppvekst? .....	64
6.1.2	Hvilke betydninger har ressurser knyttet til klubbene og trenere og generelle rammevilkår?.....	65
6.1.3	Hvilke betydninger har ressurser knyttet til økonomi? .....	68
6.1.4	Oppsummering.....	69
7	Videre forskning .....	71
8	Litteraturliste .....	72
9	Vedlegg .....	74
9.1	Informasjonsbrev og samtykkeerklæring til intervju .....	74

9.2	Intervjuguide .....	78
9.3	Godkjennelsesbrev fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste .....	85

# 1 Innledning

## 1.1 Bakgrunn

Fotball er den mest populære idretten i Norge, på jente - og guttesiden. Tall fra NFF og idrettsregistreringen (2012) viser at antall utøvere totalt var 364.940, hvor 105.959 var kvinnelige utøvere. Den norske Toppserien for kvinner inneholder 12 lag, mens den norske Eliteserien for menn inneholder 16 lag. I tillegg kommer 1.divisjon for menn som inneholder 16 lag, mens 1.divisjon for kvinner inneholder 12 lag. Om man tar med landslag for både herrer og kvinner, er det en del lag og klubber som kjemper hardt om sponsormidler og mediedekning.

En av hovedgrunnene til at det er stor kontrast mellom herre- og kvinnefotball, er at kvinnefotballen ikke nyter like stor oppslutning på publikumssiden som menn. Det er to ulike - men samtidig like - produkter som skal selges ut til offentligheten og bedrifter. I 2007 bestod 36 % av alle sportsoverføringer på norsk tv av fotball. Av disse 36 %, utgjorde kvinnefotball knappe 7 %. (von der Lippe, 2008)

NFF ble etablert i 1902, men da var det hovedsakelig menn som spilte fotball. (Fasting, 2003) Videre viser det til at den første kvinnekampen i Norge ble spilt allerede i 1919, hvor motstanderlaget var et herrelag. Men det virket som denne kampen ble sett på som med humoristisk sans, og ikke tatt med alvor. Etter dette var det en periode på nesten 40 år, hvor det ikke var noe utvikling rundt kvinnefotball. I 1970 ble det arrangert en kvinnekamp, hvor det var 5000 tilskuere. Fasting (2003) beskriver også hvordan en annen faktor kan ha hatt stor virkning for utviklingen av kvinnefotballen; oppstarten av turneringen Norway Cup i 1973. Denne turneringen tillot både jenter og gutter å delta. I 1976 ble kvinnefotballen godkjent, og tatt under vingene til NFF. (Fasting, 2003) Etter dette gikk medlemstallene for kvinner til værs. Og i 1987 ble det klart for en nasjonal serie for kvinner. Fra 1984 fikk jenter de samme mulighetene som guttene til seriespill basert på aldersgrupper. Samtidig økte antall jenter og kvinner som spilte fotball, og kvinnelandslaget hadde stor suksess. (Fasting, 2003) Til tross for at det ble gjort mye for kvinnefotballen på 70- og 80-tallet har kvinnefotballen fortsatt en lang vei å gå. Spesielt når det kommer til økonomiske vilkår til kvinneklubbene. Mer om dette senere.

Jeg har spilt fotball helt siden jeg kunne gå. Jeg fikk være med mine tre eldre brødre på trening allerede ved 5 års alderen. Jeg begynte å spille aktivt når jeg var 6 år gammel. Siden den gang har jeg aldri vært inne på tanken om å legge fotballen på hylla. I dag spiller jeg i toppserien, og har vært innom alle de aldersbestemte landslagene, som jeg har hatt mulighet til å være innom, i tillegg til en treningssamling med A-landslaget. Det at jeg har hatt muligheten til å trene med gutter hele oppveksten min har hatt mye å si for min fotballkarriere. Jeg har gjennom hele oppveksten min strevd etter å bli like god, om ikke bedre i fotball enn mine eldre brødre. Jeg kommer fra en liten plass som har ca 2500 innbyggere. Miljøet der har alltid vært preget av idrettsglede. Alle har blitt akseptert enten det er snakk om gutter eller jenter. Kulturen har dermed alltid lagt til rette for at man kunne bli god innen sin idrett. Jeg flyttet hjemmefra når jeg var 16 år for å satse på fotball. Da startet jeg på en junior elitesatsing til et toppserielag, og ble etter hvert tatt opp i A-stallen til dette toppserielaget. Dette kombinerte jeg med å gå på idrettslinjen på videregående skole. Treningsmulighetene og muligheten til å utvikle meg som fotballspiller jeg fikk på hjemmeplassen, på videregående skole og i toppserieklubben har vært avgjørende for at jeg til slutt ble elitespiller. Når jeg ser tilbake på hvordan det ligger en del betingelser til grunn for å kunne lykkes som fotballspiller er det blant annet mye hard trening, dedikasjon og litt flaks som ligger bak.

Derfor synes jeg det kunne være interessant å se på andre fotballspilleres bakgrunn og forutsetninger. Da tenker jeg spesielt på utøvere, som meg selv som var en del av en talentgruppe, og ble satset på for å etter hvert ta steget til det høyeste nivået i Norge.

Det er stor kontrast mellom kvinnefotball og herrefotball i Norge. Mens herrespillere i eliteserien lever av å spille fotball, er det vanskeligere for kvinnelige spillere å satse på fotball. Jeg spiller som nevnt i toppserien, i tillegg til at jeg studerer og jobber ved siden av fotballen. Dette er jeg ikke alene om. Jeg har derfor spurt meg om hvilke betingelser kan være avgjørende for at man lykkes? Hva må til for å bli en elitespiller? Og hva betyr det å være gutt eller jente på veien til å bli toppspiller?

Denne oppgaven vil belyse slike spørsmål og problemstillinger. Jeg ønsker å se på hvordan fotballens maskuline tradisjoner påvirker kulturen, og hvordan dette eventuelt påvirker jentene som er en del av denne kulturen. Tidligere forskning om fotball viser blant annet at for at jenter skal føle seg hjemme innenfor fotballefeltet, må de omfavne de maskuline



verdiene. (Fundberg & Lagergren, 2015a) Skogvang og Fasting (2013) mener også at fotballen og samfunnet er basert på et kjønnshierarki. Tidligere studier viser også at kjønn virker inn på sponsorene og kommersialiseringen i fotballen. Som følge av stor eksponering i media har for eksempel herrefotballen hatt en enorm fordel for å kunne skaffe økonomisk støtte. (von der Lippe, 2008)

Klubbressurser, og da spesielt trenerens rolle er også viktig for hvordan et fotballtalents satsing blir. En fotballtrener har naturligvis betydelig innflytelse på den enkelte spiller. Trenerens opptreden overfor den enkelte utøver, kan i denne sammenheng være avgjørende på flere vis. Treneren har en autoritær rolle, som legger til rette for en utøvers fotballhverdag. Treneren har kontinuerlig innflytelse både på det individuelle og det kollektive plan – dette gjelder alt fra trenings- og utviklingsarbeid, lagmiljø og kultur, kosthold, hvile og generelle holdninger til idretten. Spesielt unge utøvere er mottakelig for impulser fra lederpersonligheter, som det en fotballtrener representerer. Det er noe, men begrenset omfang hva gjelder tidligere forskning på dette området.

De kvinnelige informantene i denne oppgaven har stort sett hatt mannlige trenere. I følge Keathley et.al. (2013) studie om frafall innenfor fotball, tyder dessuten på at jenter legger større emosjonell vekt på forholdet til trenerne.

Men hva betyr slike betingelser for jenter og gutters muligheter og lyst til å satse? Det er dette jeg ønsker å få mer kunnskap om.

## 1.2 Forskningsspørsmål

Målet med denne oppgaven er å få svar på hvordan kulturelle, familiære og organisasjonelle forhold har hatt betydning for ungdomsspillere i en talentgruppe og på deres vei til å bli toppspiller på det høyeste nivået i Norge. Med dette som utgangspunkt vil jeg undersøke følgende problemstilling:

**Hvilke handlingsbetingelser kan være avgjørende for at talentfulle ungdomsspillere i fotball kan bli toppspillere, og hvilken betydning kan kjønn spille i denne prosessen?**

Dette vil jeg søke svar på gjennom å undersøke hvordan sentrale rammebetingelser og forventninger knyttet til miljøet rundt talentfulle spillerne påvirker deres prestasjonsutvikling og treningsmiljø. Jeg vil særlig legge vekt på å få kunnskap om følgende rammebetingelser og forventninger:

- 1) **Hvilke betydninger har ressurser knyttet til oppvekst.**
- 2) **Hvilke betydninger har ressurser knyttet til økonomi.**
- 3) **Hvilke betydninger har ressurser knyttet til klubben, for eksempel tilgang på trenerressurser og generelle rammevilkår.**

Jeg vil undersøke det gjennom å svare på kvalitative intervju med en gruppe talentfulle ungdomsspillere.

## 1.3 Oppgavens struktur

I kapittel 2 er det innhold av en presentasjon av relevant studier fra tidligere forskning. hovedtrekk fra tidligere forskning som gjelder det aktuelle temaet, da både nasjonalt og internasjonalt. Dette kapitlet vil også fungere som referanse for å diskutere funnene i analysen.

Masteroppgaven fortsetter videre med kapittel 3, og er basert på det teoretiske perspektivet og redegjør for det teoretiske rammeverket som benyttes i analysen av problemstillingene. Her redegjør jeg først for hvorfor jeg har valgt å bruke Pierre Bourdieu som teoretisk verktøy. Videre er kapitlet basert på Bourdieus teori om makt i sosiale felt. Her blir begreper som *sosiale felt*, *kapital*, *habitus*, *symbolsk kapital*, *doxa* og *symbolsk vold* diskutert og redegjort for.

I kapittel 4 presenteres valg av metode. Her beskriver jeg design, studiens utvalg, prosedyrer for datainnsamlingen, oppbygningen av intervjuguiden, etterarbeid og etiske vurderinger. Studiens analysedel presenteres i kapittel 5. Her blir de sentrale funnene vist frem og diskutert. Dette kapitlet har tre overordnede temaer: Handlingsbetingelser knyttet til spillernes oppvekst, handlingsbetingelser knyttet til klubb og klubbmiljø, og handlingsbetingelser knyttet til økonomi. Til slutt vil jeg oppsummere ved å illustrere portrett av to av informantene, hvor jeg beskriver hva som har vært avgjørende i prosessen mot å bli elitespiller for en av informantene, videre vil jeg fremstille et portrett av en av informantene som ikke ble elitespiller. For deretter å se hvilke likheter og ulikheter disse har. I det avsluttende kapitlet, kapittel 6 skal jeg prøve å konkludere, samt at jeg vil skissere fremtidige tiltak og forslag til fremtidige studier for å få mer kunnskap på dette feltet.

## 2 Forskningsområde – noen relevante studier

Oppgavens tema er rettet mot handlingsbetingelser til utøvere innenfor idretten, herunder hensett til det sportslige steget fra breddefotball til toppfotball. Dette er et aktuelt tema, som henger sammen med miljø- og samfunnsmessige spørsmål.

Denne oppgaven vil fokusere på sentrale faktorer, som har innflytelse på den enkelte idrettsutøvers valg, når det gjelder satsing mot et toppnivå i fotball. Tidligere forskning på ovennevnte tema, kan betegnes som begrenset. Imidlertid er det forsket noe på faktorer, som innflytelse fra trener, media samt betydning av kjønn.

### 2.1 Utvelgelse av litteratur

Kilde- og litteratursøk har til dels vært utfordrende, grunnet begrenset utvalg av forskningsmateriale innenfor oppgavens tema. Det er gjennomført søk i både norske og internasjonale databaser. Databaser som «BIBSYS», «idrottsforum» og «Google Scholar» har vært nyttige i den sammenheng. Det kan spesielt vises til funn av forutgående studier tilknyttet tidligere forskning, fotballtreneres innflytelse på utøveren, forskning tilknyttet kommersialisering, samt forskning vedrørende kjønnsforskjeller innen fotball. Dernest lyktes en å innhente noe forskning på det aktuelle tema.

### 2.2 Handlingsbetingelser og frafall i fotball

Et vedvarende og aktuelt problem innenfor fotballen i Norge, er frafall av idrettsutøvere i relativt tidlig alder. Keathley et.al (2013) har i en amerikansk undersøkelse analysert bakenforliggende årsaker til frafall. Undersøkelsen kastet også lys over forhold som bidro til at enkelte, unge kvinnelige og mannlige fotballspillere, ønsket å fortsette satsing eller deltakelse. Det ble her også sett på likheter og forskjeller mellom kjønnene. Utvalget besto av 22 tidligere og nåværende fotballspillere, både gutter og jenter. Gjennomsnittsalderen på utvalget var 16 år. Hovedsakelig viser studiet, at jenter velger å slutte med fotballen i større grad enn gutter. Bakgrunnen er blant annet negative opplevelse med trenere, og at jenter setter det sosiale ved fotballen høyere enn guttene. Ifølge Keathley et.al (2013) har jentene en mer relasjonell orientering mot fotballen og de setter dette høyere enn fotballen i seg selv. Jentene

uttrykte viktigheten av forholdet til lagkameratene. Noen av jentene fokuserte spesielt på den intime naturen av kontakten med lagkameratene, og sa at de var som søstre. Noe som kan tyde på at de så på fotballen, gjennom en mellommenneskelig linse. Guttene, i motsetning til jentene, fokuserte i større grad ”bredde” enn ”dybde” i relasjonene til lagkameratene deres. Alle guttene nevnte at de fikk nye venner gjennom å spille fotball, men ingen uttrykte noe om denne nærheten som jentene la stor vekt på. (Keathley et.al , 2013)

I tillegg til at jenter setter sosiale relasjoner høyt, er utdanning en annen vanlig årsak til at de slutter med fotball. Ullrich-French og Smith (2009) har også gjennomført en lignende studie tilknyttet sannsynligheten for frafall innen fotball. De kom frem til at det var sannsynlig at utøvere med lav fotballkompetanse og dårlige sosiale relasjoner, kom til å forlate fotballen. (Ullrich-French & Smith, 2009)

En undersøkelse utført av Fasting (2003) på kvinnelige elitespillere i fotball, konkluderte med at jenter tiltrekkes fotballen, ikke bare på grunn av fotballen i seg selv, men også på bakgrunn av den sosiale verdien ved lagspill, som vennskap og samhold. Samtidig som det ble understreket at fotballen i seg selv måtte være gøy. (Fasting, 2003)

## 2.3 Handlingsbetingelser og kjønn

Grunnen til at jeg har valgt å bruke kjønn som et overordnet tema i oppgaven, er for å illustrere hvilke potensielt ulike handlingsbetingelser jenter og gutter baserer deres fotballsatsing på. I tillegg er det interessant å kartlegge forskjeller i henhold til fremtidig tilrettelegging av treningsarbeid, i et forsøk på å beholde flest mulig utøvere i fremtiden, for å oppnå et bedre toppnivå i norsk fotball.

Ifølge Grundlingh (2010) er det mulig å argumentere for at fotball i en viss grad innehar mannsdominerte verdier og kjennetegn, og idretten kan derfor betraktes som en maskulin idrett. Grundlingh (2010) utførte en studie av kvinnelige fotballspillere ved Stellenbosch Univeristy i Sør Afrika (2010). Hun undersøkte i så henseende utviklingen av kvinnefotball i, hvor hun kom frem til at maskuline og feminine trekk er sosialt konstruerte uttrykk av identitet. Identiteten til deltakerene i studiet kan betraktes som en pågående prosess, formet av deres subjektive erfaringer som kvinnelig fotballspillere. Denne prosessen er konstruert av maktrelasjoner, hvor anerkjennelse fra menn er viktig. I følge Grundlingh (2010) er det i

tidligere forskning argumentert for at bekreftelse og godkjenning fra en mannlig motpart er nødvendig for at jenter skal få innpass innenfor den mannlige fotballkulturen. (Grundlingh, 2010)

Ifølge Fundberg og Lagergren (2015a) kan jenter bare føle seg hjemme innenfor maskulint oppfattede idretter, som fotball dersom de omfavner idretten, den mannlige kulturen og de verdiene den bygger på. Videre antyder Fundberg og Lagergren (2015a) at jenter og unge kvinners deltakelse innenfor fotballen, bidrar til å forsterke en mannlige dominans og kultur. De konkluderer med at kvinnelige eliteutøvere som bryter gjennom i den mannlige kulturen, og gjør toppidretten til sin egen gjennom motstand mot denne kulturen er de som lykkes. (Lagergren & Funberg, 2015a)

I likhet med Grundlingh (2010), har Fasting & Skogvang (2013) også utforsket kjønnsforskjeller innen fotballen. De forskerne er enige med Grundlingh (2010) når det gjelder synet på at fotballen og samfunnet er basert på et kjønnshierarki. Dette blir sett på som et naturlig - og ikke en menneskelig konstruksjon - som er innebygd i en historisk og kulturell konstruksjon. Denne konstruksjonen er et utfall av hvordan de sosiale, kulturelle og historiske sidene bekrefter og stadfester det i hovedsak er gutter og menn som driver med idrett. (Skogvang & Fasting, 2013)

I Skogvangs (2006) doktorgradsoppgave finner hun store forskjeller, men også likheter mellom kvinne – og herrefotball. Forskjellene går i hovedsak ut på økonomiske rammebetingelser, som jeg kommer tilbake til senere. Likheter mellom kjønnene i studien er grunner til hvordan de opplever det å spille fotball som noe positivt. Begge kjønn opplever glede ved å spille fotball, mestringsfølelse og det sosiale ved å spille fotball. Videre beskriver Skogvang (2006), for at spillerne skal kunne føle glede ved å spille fotball er mestringsopplevelse gjennom fotballprestasjoner viktig.

## 2.4 Handlingsbetingelser tilknyttet media og sponsorer

Ifølge Hjelseth & Hovden (2014) har maskuline verdier knyttet til arbeidsklasseverdier, som blant annet lojalitet og tøffhet, blitt, utfordret av økt kommersialisering. Likevel sies det videre at fotballen fortsatt er nært tilknyttet maskuline koder, til tross for en økt kommersialisering. Disse maskuline kodene gjør det til gjengjeld vanskelig for kvinnefotball å få anerkjennelse. (Hjelseth & Hovden, 2014) På denne måten kan det antas at det er vanskelig for kvinnefotballen å få gode økonomiske rammebetingelser gjennom sponsorer, som igjen medfører lite eksponering i media. Hjelseths og Hovdens (2014) viser også at kvinnefotballen konstant, fortsatt ble sammenlignet med herrefotballen. For Hjelseth og

Hovden (2014) er dette overraskene siden det i flere andre idretter ikke er sammenligninger mellom kjønnene. Derfor stiller de seg spørsmål om fotballen er tatt for gitt og naturliggjort som et maskulint område, hvor herrefotballen er sett på som det normale, til tross for at kvinners deltagelse i fotball har økt kraftig. (Hjelseth & Hovden, 2014)

En annen grunn til at fotballen fortsatt blir sett på som en idrett forbeholdt gutter og menn, og denne konstante sammenligningen, kan i følge Hjelseth og Hovden (2014) være journalisters rolle. Det kan se ut til at journalistene har en form for "tatt for gitt" forståelse av fotball som en mannlig arena. De påpeker at en eventuell forandring ikke vil forekomme før kvinnefotballen ikke lengre blir sammenlignet med herrefotballen. (Hjelseth & Hovden, 2014)

Skogvang (2006) beskriver i doktorgraden sin ved flere anledninger hvilke forskjeller det er mellom kvinne – og herrefotballen i Norge. En stor del av grunnen til denne forskjellsbehandlingen er medias rolle. Skogvangs (2006) informanter uttrykker at profesjonaliseringen av fotballen er bundet med kommersialiseringen av feltet. Ved hjelp av denne kommersialiseringen får klubbene bedre økonomiske forutsetninger, og skaper dermed bedre vilkår for spillerne. Flere og flere fotballspillere kan leve av fotballen. Som følge av denne kommersialiseringen og stadig større oppmerksomhet i media, fører også til at klubbstrukturer blir bedre. Klubbene får flere ansatte, og trenere får stadig bedre trenerutdanninger. Det blir understreket at dette legger til rette for bedre prestasjoner. Skogvangs (2006) informanter beskriver også hvordan næringslivet kobles mot medias rolle og viktigheten av å bli eksponert i media. Som følge av at spillere og klubber bli eksponert i media, bedres økonomien til enkeltspillere og klubber.

I følge Skogvang (2006) setter herrefotballen standarden for hva som er en god fotballprestasjon. En av grunnene til at herrefotballen er sett på som normen, er kvinnefotballens manglende mediedekning, i forhold til herrefotballens eksponering. Som følge av dette er en skjev fordeling, med tanke på de økonomiske rammebetingelsene mellom kvinnefotball og herrefotball. (Skogvang, 2006)

## 2.5 Trenerens innflytelse på utøverens handlingsbetingelser

Trenerens rolle kan ifølge tidligere forskning se ut til å spille en annen rolle for jenter, enn for gutter. Keathley et.al. (2013) beskriver ulike grunner til at jenter og gutter velger å slutte med



fotball. De viser i den anledning til at tidligere studier ikke har evnet å påvise det faktum at trenerens innvirkning overfor gutter og jenter, er ulik. Funnene i denne studien viser til at treneren den vanligste grunnen til at jenter sluttet med fotball. Keathley et.al. (2013) viser til trenerens påvirkning fremsto som en kritisk faktor for jentene for at de plasserte større vekt på betydningen av relasjonelle forholdene de hadde når de spilte fotball, enn det guttene gjorde. Denne forklaringen er konsistent med funnene hos de som fortsatt spilte fotball i studien, de kvinnelige deltagerne så på relasjonelle forhold ved å spille fotball som en av de største fordelene ved idretten som den viktigste. (Keathley et.al., 2013)

I likhet med tidligere forskning, viser Lagergren & Fundberg (2015b) til at idrett betraktes som synonymt med mannlighet, og at idretten er gjennomsyret av mannlige normer og vurderinger, som gjør at jenter som driver med idrett, sjeldent blir sett på som naturlig. I studien til Lagergren og Fundberg (2015b) så de nærmere på hvilken rolle trenere har i en kvinnelig utøvers idrettssatsning. Her beskriver de, at trenernes makt styrkes gjennom at unge spillerne er usikre på hva som gjelder, og trenger dermed tilbakemeldinger og anerkjennelse fra trenerne. Dette bekreftelsesbehovet kommer av at unge jenters kropper utøyses er begrenset. Dermed må de tilpasse kroppen etter tradisjonelle kjønnsroller. Disse rollene er godt organisert under en mannsdominert kultur, og derfor produserer disse virksomhetene, bare, nesten gode spillere. (Fundberg & Lagergren, 2015b)

Fundberg og Lagergren (2015b) mener at jentenes prestasjoner i stor grad er avhengig av anerkjennelse. Grunnen til at jenter føler det slik, ser ut til å være at fotballen er sett på som å være utelukkende for menn. Derfor streber jentene etter å tilvenne seg de verdiene og egenskapene som settes høyt innenfor fotballkulturen. Videre beskriver Fundberg og Lagergren (2015b) at unge spillere oppfordres til å fortsette med fotballen, men at kvinners bilde av den ideelle fotballkroppen, alltid kommer til å være et hinder for unge jenter, da denne idealkroppen sees som mannlige og uoppnåelig for dem.

Videre påpeker Fundberg og Lagergren (2015b) at mannlige trenere ofte trener jenter slik de ville trent gutter. Samtidig som de oppfatter at det er forskjell mellom hvordan det er å trene jenter og gutter. De finner at jenter generelt sett har behov for større grad av konkretisering og demonstrering enn det gutter har. Guttene på sin side gjør i større grad som de blir fortalt. De registrerte også tendenser til at fotballtrenerne knyttet jentene til seg, samtidig som at jentene viste at de trenger treneren. På denne måten kan man si at mannlige dominans, både i form av trenerne og mannlige dominans i media er med jentene gjennom hele fotballkarrieren. Videre

beskriver Fundberg og Lagergren (2015b) at ut fra et kjønnsperspektiv er det mulig å oppfatte hvordan den mannlige treneren former og reproducerer spillerne inn i en ”jenterolle”. Det kan virke som om dette har vært en måte å beholde de mannlige tolkningene innenfor idretten. På denne måten kan en unngå at det stilles spørsmål ved denne maktordningen mellom kjønnene. (Fundberg & Lagergren, 2015b)

I Haugenes (2013) mastergradsavhandling går studien ut på hvordan det er å være kvinnelig trener i en mannsdominert kultur. Her slår hun fast at trenerpraksisen er preget av personligheten til treneren, og hvordan en opptrer og behandler spillere. På bakgrunn av egne erfaringer sier Haugenes (2013) at trenere må være, i større grad enn for guttene, forsiktig hva de sier til en kvinnelig fotballspiller. Og sier videre at herrespillere trenger mindre innpakning enn det kvinner gjør. Tjønndal (2014) mastegradsavhandling dreier seg om boksetrenere og kjønn. Her viser studien trenerens kjønn har betydning for hvordan de opptrer som trenere. De kvinnelige boksetrenerne så på seg selv som mer sosialt støttende og omsorgsfulle enn menn. Positive tilbakemeldinger visste seg å være en viktig ledelsesadferd for begge kjønn. Her forekommer det også at trenerne uttrykte at utøverens kjønn påvirket hvordan de opptredte som trenere. De mannlige trenerne beskrev videre at de ikke tok hensyn til kjønn på utøveren de trente. Hun sier at dette gjør at kvinner mest sannsynlig må tilpasse seg de maskuline verdiene for å bli akseptert, og hun konkluderer videre at det uttrykker en kjønn dominansrelasjon. De kvinnelige trenerne sier at de opplevde at kvinnelige utøvere hadde andre behov enn mannlige når det kom til trenerens opptreden. Disse behovene gikk ut på en demokratisk ledelsesadferd og sosial støtte. (Tjønndal, 2014) Dette samsvarer med tidligere forskning om trenere innenfor fotballfeltet.

Man kan i denne sammenheng spørre: Er det da rettferdig å si at jenter må innstille seg etter den mannlige kulturen og verdiene for å bli fotballspillere på elitenivå?

### 3 Teorigrunnlag

Jeg har valgt å bruke Bourdieu som et teoretisk verktøy, for å forstå hvorfor noen blir elitespillere i fotball. Jeg vil fokusere særlig på Bourdieus sosiale ordensteori av makt i sosiale felt knyttet til begreper som felt, kapital, makt og habitus og doxa. For å forstå Bourdieu har jeg i hovedsak sekundærlitteratur.

#### 3.1 Bourdieus teori om makt i sosiale felt

##### *Det sosiale feltet*

Hunter et.al (2005) hevder at Bourdieu skapte det sosiale rom for å erstatte det mer brukte begrepet samfunn. Innenfor dette sosiale rommet er aktører posisjonert og kroppsliggjort. De nevnte aktørenes posisjonering i det sosiale rommet, kan bli kartlagt i forhold til deres strukturelle relasjoner i rommet. Denne stedsbeskrivelsen av det sosiale rommet er avgjørende i Bourdieus tilnærming mot å avdekke sosiale fenomener. Det sosiale rommet er for Bourdieu flerdimensjonalt. I følge Hunter et.al (2005) prøver her Bourdieu å avsløre noe av dynamikken og forandringen som foregår i samfunnet (Hunter et.al., 2005)

Hunter et.al (2005) argumenterte for at Bourdieu forstår det sosiale rom som skapt av flere konkurrerende felt med deres egne særpreg. Alle felt har egne objektive strukturer, som regler med en egen logikk knyttet til kategorier, posisjoneringer, ritualer og interesser som blir utformet av relasjonene mellom aktørene. Relasjonene utvikles gjennom de daglige praksisene som individene og gruppene som utvikler i feltet. (Hunter et.al., 2005) I følge Kvarv (2010) blir man ulikt posisjonert i et felt gjennom individenes erfaring og egenskaper:

*Et kan felt forstås som et nettverk av objektive relasjoner mellom forskjellige posisjoner. Posisjonene er definert i kraft av deres makt, symbolske, kulturelle eller økonomisk kapital. (Kvarv, 2010, s. 20)*

En historisk analyse av et felt er viktig for å forstå strukturen i feltet, og den alltid pågående kampen. (Thing & Wagner, 2014) I følge Bourdieu (1995b) er det sosiale feltet strukturert etter en spesiell kapitalsammensetning, og de som står nært hverandre i det sosiale feltet, har mer til felles enn de som er langt fra hverandre. Fordelingen av kapital uttrykker maktforholdene og individenes posisjonering. (Bourdieu, 1995b)

Alle felt er strukturert på den samme måten, men et hvert felt har en egen iboende logikk. Et felt er konstant utsatt for et ytre press. Det som avgjør hvor uavhengig et felt er kommer an på hvor avhengige det er i forhold til andre felt. Å være relativt uavhengig betyr her at de har en frihet til å bestemme egne spilleregler. (Thing & Wagner, 2014) I følge Skogvang (2006) kan et sosialt felt vise til sin gyldighet ved at aktørene innenfor feltet kjemper en pågående kamp for noe som gjelder alle aktørene. Aktørene innenfor feltet må altså kjempe om noe felles, noe som preger fotballfeltet. På et fotballag kjemper man sammen om å vinne kamper og om å bli en så god fotballspiller som mulig. Vi kan si at vi ser på fotballen som et felt hvor aktørene kjemper for å vise seg som gode fotballspillere, trenere, lagledere, dommere osv. For fotballspillerne i feltet gjelder det å vise at de er gode nok for det nivået de spiller på, samtidig som de kjemper for å posisjonere seg høyere, som for eksempel ta steget til en høyere divisjon:

*For at feltbegrepet skal være meningsfullt å bruke på toppfotballen som sosial kontekst, forutsettes det at det finnes en strid om noe som er felles og interessant å kjempe om for de som er involvert i dette delfeltet, samt at det er mulig å skille ut hvilke verdihierarkier som kjemper om disse godene. (Skogvang, 2006, s. 128)*

Slik foregår det interne kamper i alle felt, hvor aktørene slåss for å bevare eller forandre de ressursene og logikkene som har verdi i feltet. Innenfor et hvert felt har man både nykommerne og de etablerte. De som er etablert vil naturlig nok kjempe for å beholde sin anerkjennelse og posisjon, eller søke etter høyere posisjonering, det samme gjelder for de uetablerte. I følge Skogvang (2006) kan dette fortolkes slik:

*Et felt, for eksempel fotballfeltet, defineres blant annet gjennom å fastslå hvilke gevinster kampen står om og hvilke spesifikke interesser som finnes. Disse kan ikke reduseres til de særskilte gevinster og interesser som står på spill i andre felt. Det som står på spill er smak, erkjennelse, retten til å bedømme etc. (Skogvang, 2006, s. 126-127)*

For at aktørene skal kunne ta del i en slik kamp, må de følge de nevnte spillereglene og ha en forståelse for hvordan feltet man er en del av fungerer. I følge Danielsen og Hansen (1999) må man i tillegg ha feltspesifikke egenskaper og ressurser eller det Bourdieu kaller kapitalformer som gjør at de kan investere i sin egen kamp om posisjonering innen feltet (Danielsen & Hansen, 1999)

## 3.2 Kapitalformer

Feltbegrepet henger sammen med Bourdieus kapitalbegreper. Som er produkt av en sosialiseringssprosess som foregår i feltets sosiale struktur. (Hunter, et.al., 2005) I Følge Szeman og Kaposy (2011) definerer Bourdieu kapital som akkumulert arbeid, som forekommer i materialiserte og kroppslige former. Dette kan være ressurser aktørene i feltet har. I Skogvangs (2006) doktorgradsoppgave, beskriver hun hvordan feltbegrepet kan brukes i fotball, og hvilken rolle kapitalbegrepet spiller i feltet:

*Det som i følge Bourdieu bestemmer mulighetene for å vinne en posisjon innen et sosialt felt er mengden og ulike typer "kapital" som en person eller gruppe har eller kan tilegne seg i feltet og fordelingen og forholdet mellom de ulike kapitaltypene. (Skogvang, 2006, s. 128)*

For å vinne posisjon innen et sosialt felt, må man altså ha kapitalformer som har verdi innenfor det gitte feltet. For å tilegne seg kapital, må man gjennom en sosialiseringssprosess, lære feltet å kjenne, for deretter å kunne etter feltets regler og normer. Danielsen og Hansen (1999) utdyper hvordan Bourdieus sosiologi kobler sammen makt og fordelingen av kapital. Disse definerer, at kapital som et sett av relasjoner som gjenspeiles i sosial ulikhet, utbytting og dominans. De som dominerer innenfor et felt er de med mest feltspesifikk kapital. Danielsen og Hansen (1999) viser hvordan Bourdieu opererer med tre former for kapital. Økonomisk kapital, sosial kapital og kulturell kapital. I tillegg til disse kapitalformene snakker han også om symbolsk kapital. Disse kapitalformene representerer relasjoner i feltet, og strukturer feltet gjennom synlige forskjeller og maktforhold. (Skogvang, 2006)

*Når det kan kjempes om verdien av en spesifikk type kapital, impliserer dette at de ulike kapitalformene ikke er uavhengige av hverandre – én form for kapital kan veksles inn i en annen. For eksempel kan økonomisk kapital veksles inn i sosial kapital gjennom bruk av penger og tid på sosiale kontakter, oppmerksomhet, selskapelighet osv. Verdien av en form for kapital bestemmes av den til enhver tid gjeldende "vekslingskursen". (Danielsen & Hansen, 1999, s. 49-50)*

Økonomisk kapitalformer forekommer i for eksempel penger eller materielle goder, som for eksempel arv, (Skogvang, 2006) Denne formen for kapital kan gi aktører innpass i felt, gjennom for eksempel investeringer, muligheten til utdanning ved en dyr skole, eller gjennom

å kjøpe utstyr som gjør det mulig å drive med idrett. Økonomisk kapital kan innen fotballfeltet være lønninger eller utstyr man kan opparbeide seg gjennom fotballen. Makt kan da også, gjennom økonomisk kapital overføres fra generasjon til generasjon. Den enkleste kapitalen å overføre er den økonomiske kapitalen, for eksempel gjennom arv. Å kjøpe medlemskap i en eksklusiv klubb, kan for eksempel overføres til sosial kapital. (Danielsen & Hansen, 1999)

Kulturell kapital deles inn i tre former. (Bourdieu, 1995b) Det forekommer i kroppsliggjort form, gjennom habitus og livsstil. Innenfor fotballfeltet er det egenskaper som gjør at spillere blir sett på som dyktige. Dette forekommer gjennom prestasjoner hvor kroppen blir brukt som redskap. (Skogvang, 2006) Disse egenskapene kan gi spillere kulturelle kapitalformer i for eksempel institusjonaliserte former som trofeer og titler. Dominerende kulturelle koder som dette kan innenfor fotballfeltet forekomme gjennom fotballfaglig forståelse. Tilegnelse av kulturelle koder kan også være en spillers erfaring som blir høyt verdsatt, som for eksempel en landslagskarriere. (Skogvang 2006) Kulturell kapital kan, for eksempel overføres gjennom sosialisering og læring. (Danielsen & Hansen, 1999)

Sosial kapital handler om relasjoner gjennom sosiale nettverk og mengden kapital man kan omsette innenfor det tilhørende feltet. (Danielsen & Hansen, 1999) Innenfor fotballfeltet kan dette være relasjoner mellom lagkamerater, trenere, tilskuere eller dommere. Hvor mye utbytte man har av sosiale kapital avhenger av ressursene man har til disposisjon og størrelsen på hver persons sosiale nettverk. (Danielsen & Hansen, 1999) I følge Skogvang (2006) må man investere i det sosiale feltet for å bevare eller samle opp kapital. Da kan man investere via sosiale relasjoner gjennom for eksempel deling av erfaring og kunnskap med andre personer innenfor det sosiale feltet. (Skogvang, 2006)

I følge Shilling (2004) kan en fjerde form for, fysisk kapital, ha betydning for synet på kroppen. Noe som er relevant i fotballfeltet. Fysisk kapital er en kroppsliggjort form for kapital. Denne kapitalformen opparbeides i former av kroppslige ytelser og innsatser, og blir sett på som verdifullt, spesielt innenfor ulike idretter. For å opparbeide seg fysisk kapital kreves fysisk innsats slik som i idretten. Den fysiske kapitalen kan også konverteres til andre typer kapital. (Shilling, 2004) En god fotballspiller kan gjennom styrke, hurtighet og det å være fotballsmart konvertere den fysiske kapitalen til for eksempel økonomisk kapital, i form av lønn.

Innenfor fotballfeltet er det vanlig at den fysiske kapitalen som jenter og kvinner kan vise til, ofte blir satt opp mot den fysiske kapitalen til gutter og menn, og her taper oftest jentene hver gang, av naturlige årsaker. De løper ikke like fort, skyter ikke like hardt, osv. Dette legitimerer også forskjellen i lønninger mellom kvinner og menn som spiller fotball. (Skogvang, 2006) Men får menn bedre betalt (og dermed har mer økonomisk kapital i form av lønninger, bonuser og materielle objekter som for eksempel biler eller hus) for at de har bedre fysisk kapital enn det kvinner har? Historien kan tilsa det.

### 3.3 Habitus

For å vinne posisjoner innen et felt, det vil si ha det Bourdieu kaller symbolsk kapital må man som nevnt gjøre investeringer og innsatser for å beholde og samle opp kapital, som ses på som verdifull. (Skogvang, 2006) Dette utføres gjennom strategiske handlinger. Hvilken strategi man velger, er avhengig av en persons samlede kapitalformer, og hvordan denne personen oppfatter og definerer en situasjon:

*Det kan være slik at praksismåter objektivt sett bidrar til reproduksjon av kapital selv om ingen eksplisitt har planlagt dette. Slike handlinger har sitt grunnlag under nivået for refleksiv bevissthet, i det Bourdieu kaller "habitus". (Danielsen & Hansen, 1999, s.49)*

Habitus er Bourdieus handlingsbegrep. (Danielsen & Hansen, 1999) Med dette mener han at erfaringer man gjør seg helt fra oppveksten av blir lagret i kroppen, slik at man kan handle, vurdere og reagere ut fra kroppsliggjorte erfaringer. (Danielsen & Hansen, 1999) Bourdieu (1995a) påpeker at habitus er innebygde disposisjoner som er strukturert gjennom det sosiale feltets inndeling. Siden habitus er et handlingsbegrep, er erfaringene man gjør seg i løpet av et livsløp viktig. Den sosiale praksisen til aktørene er avgjørende for utformingen av habitusen. (Bourdieu, 1995a) Man må ta hensyn til aktørenes historie og posisjonering for å kunne si noe om habitusen til aktørene.

De livsbetingelsene man har, blir altså omsatt til et sett med vaner og handlingsregister som setter seg i kroppen. Disse kroppslige vanene er vanskelig, men ikke umulig å endre på. I følge Kvarv (2010) kan endring skje når:

*Disse utfordres og konfronteres med nye erfaringer, noe som understreker at habitus tross alt kan forandres med nye erfaringer, noe som understreker at habitus tross alt kan forandres, at habitus til en viss grad er åpen og foranderlig som følge av at nye erfaringer tilegnes, men at den er seiglivet. (Kvarv, 2010, s. 21)*

Kvarv (2010) påpeker også at det kan finnes aktører innenfor et felt som ikke har feltspesifikke egenskaper, men da vil ikke habitusen til aktøren gå overens med feltets sosiale struktur, som igjen kan føre til utstøting. Som en skildring av det motsatte kan man bruke uttrykket ”som fisken i vannet”, for tilfeller der habitus og felt passer perfekt sammen. (Kvarv, 2010)

Et eksempel på hvordan dette kan fungere i praksis, kan være hvordan studenter som presterer bra i idrett, oftere vet hvordan de kan holde seg på godfot med kroppsøvlingslæreren enn de elevene som ikke presterer bra. (Hunter et.al., 2005) Habitus som sosial praksis er dermed et produkt av en prosess som er formet av en innebygd og ubevisst praktisk logikk blant aktørene

Skogvang (2006) utdyper her hvordan man kan forstå individers handlinger:

*Å snakke om habitus er derfor å si at individet, og til og med det personlige, det subjektive, er sosialt og kollektivt. Habitus er et sosialt konstruert system som blir tilegnet gjennom praksisen og som konstant er orientert mot praktiske funksjoner. (Skogvang, 2006, s. 133)*

Hun sier her at det er den ”naturgjorte” sosiale bakgrunn, klassebakgrunn og klassetilhørigheten er avgjørende i ens habitus. Grupper eller sosiale klasser inneholder individer som er ulikt posisjonert i et sosialt felt. De blir posisjonert etter bestemte vaner eller typer av livsstil. (Skogvang, 2006) Valg av idrett kan være et eksempel på livsstil. Dette valget er avhengig av om man føler man har kapasitet til å gjennomføre aktiviteten som kreves innen den bestemte idretten. (Skogvang, 2006)

Med utgangspunkt i dette, kan man si at mennesker med lik bakgrunn og sosial praksis ofte tiltrekkes av de samme idrettene. Som for eksempel fotball. Habitus er et uttrykk for de anlegg av handlinger den enkelte er utrustet med. Disse anleggene gir aktørene en mulighet til å besitte en viss mengde kapital i forhold til de felt han eller hun inngår i. (Thing & Wagner,



2014) Det er gjennom den sosiale praksisen at man opparbeider seg kapital, at habitusen tar form og at man finner sin posisjon i et sosialt felt. (Hunter et.al., 2005) En får en forståelse for hvordan den sosiale strukturen er, og hvordan spillereglene fungerer i praksis. I fotball foregår dette for eksempel gjennom sosialisering, trening og iakttagelse av andre aktører. Et konkret eksempel på dette kan være overgangen fra et junior elite lag til et A-lag. Når man får sjansen til å trene med et A-lag, er det tegn på at man har vært god på junior elite laget, noe viser at man har utviklet en habitus som gir sjansen til å posisjonere seg høyere i fotballfeltet. For å beholde eller befeste sin posisjon innefor fotballfeltet, må man gjøre investeringer (for eksempel timer på fotballbanen) for å øke sin kapital. (Skogvang, 2006) På denne måten utvikler man sin habitus og opparbeider seg kapital.

### 3.4 Kjønn og habitus

Det er gjennom aktørenes sosiale praksis at sosiale strukturer etableres og forsterkes, og det er de samme strukturene som utgjør de individuelle habitusformene, som igjen bestemmer individenes sosiale praksis. (Hunter et.al., 2005) På denne måten er varige kulturelle verdier og handlinger nedfelt og innebygd i de sosiale strukturene som utgjør en måte å være, og oppføre seg på. Habitusen formes altså av en internalisert historie. Den blir formet av ytre faktorer som aktøren selv, ikke har kontroll over, som normer, ideer og andre personers innstillinger. (Hunter et.al., 2005) I følge Bourdieu (2000) er ikke kjønn, mann og kvinne, men er konstruert av relasjonen mellom dem, og forskjellen denne relasjonen forutsetter. Han konstituerer videre at kjønn ikke bare er biologiske ulikheter, men at det også er vilkårlig konstruert, og tolker forholdet mellom det feminine og maskuline som en maktrelasjon. (Bourdieu, 2000) Altså er dette også forholdet mellom de dominerte og de dominerende.

Habitus er erfaringer som er innebygd i kroppen. (Danielsen & Hansen, 1999) Dermed kjenner kroppen disse igjen og husker situasjoner som oppstår i hverdagen, noe som fører til at vi får en automatisk kroppslig reaksjon. Eksempler på dette kan være vaner og kroppslige handlinger vi utfører i hverdagen, men som vi egentlig ikke tenker noe over. Som for eksempel hvordan man går og løper. I følge Skogvang (2006) er disse handlingsmåtene er ”perfeksjonert” gjennom et livsløp av erfaringer, som igjen kan vise hvem man er gjennom hvordan vi fremstår og hvordan vi handler i gitte situasjoner. På denne måten kan man si at menn og kvinner ikke er klar over at det er gjennom denne logikken at dominansforhold mellom kjønnene oppstår. (Bourdieu, 2000)

### 3.5 Symbolsk kapital

Den symbolske kapitalen er i følge Bourdieu en overordnet kapitalform i et felt, som andre kapitalformer kan konverteres til. (Danielsen og Hansen, 1999) Den har derfor kun verdi i et eksisterende felt, som består av andre aktører som igjen har en forståelse for hvorfor de tilegnende kapitalformer har en symbolsk verdi, som igjen bidrar til anerkjennelse. (Thing & Wagner, 2014) De ulike kapitalformene i habitus er en persons kort på hånden, som man i varierende grad kan veksle inn som symbolsk kapital i et felt. For en fotballspiller kan symbolsk kapital være den anerkjennelsen han/hun får gjennom gode prestasjoner. Som for eksempel at en spiller har scoret mange mål eller gjennom uttak til landslaget. I symbolsk kapital spiller også egenskaper i habitus som kjønn, alder og etnisitet en viktig rolle for makt. Symbolsk kapital kommer ikke bare fra de tre grunnleggende formene for kapital. (Danielsen og Hansen, 1999) Innenfor noen sosiale felt vil man finne feltspesifikk kapital, som fungerer som symbolsk kapital. Kjønn kan være et eksempel på feltspesifikk kapital. Danielsen og Hansen (1999) utdyper dette slik:

*Det å være mann (på liknende måte som det å være yngre – eller eldre, avhengig av konteksten) kan i mange sammenhenger fungere som en basal form for symbolsk kapital, en symbolsk kapital som ikke nødvendigvis viser til, eller er ledet av, det Bourdieu omtaler som ”de grunnleggende formene for kapital”. Og selv om kjønn (og alder) i mange situasjoner eksplisitt blir gjenkjent og anerkjent som symbolsk kapital, så vil ofte kjønn (og alder) fungere som prinsipper for inndeling og utsyn som virker uten at noen er oppmerksom på det, eller gjenkjenner og anerkjenner det. (Danielsen & Hansen, 1999, s.61)*

Innenfor fotballfeltet kan man si at menn har mer symbolsk kapital enn det kvinner har, fordi de får større anerkjennelse. Dette ser vi spesielt i den eksponeringen de får i media og på De lønningene i fotballfeltet.

### 3.6 Doxa og symbolsk vold

Doxa er en selvfølgelig logikk. I følge Skogvang (2006) finnes det i alle felt en stor variasjon mellom aktørene som kjemper om sosial mobilitet i feltet. Det vil alltid være en motsetning mellom de gamle, de etablerte, de unge og nykommerne. (Skogvang, 2006) De med lengst erfaring og som er etablerte i feltet vil alltid være de med mest gjennomslagskraft og størst ansiennitet. Disse aktørene har mest symbolsk makt og har derfor mulighet til å definere hva som er de dominerende formene for kapital. Høy andel av symbolsk kapital er det som troner høyest innenfor et hvert felt. (Danielsen & Hansen.1999) Nykommere vil som regel til å kjempe for å innrette seg etter disse dominerende kapitalformene i et forsøk å tilpasse seg feltet. Det vil si at de tilpasser seg etter forholdene og tar for gitt at det de kjemper for, er det som blir sett på som naturlig og verdifullt i feltet. (Skogvang, 2006) Det er dette Bourdieu kaller for doxa. I en slik situasjon sliter ofte nykommere innenfor et hvert felt med å innrette seg etter dette, og kjemper derfor for å opparbeide seg feltrelevant kapital. Likevel vil det ofte bli oversett av de med mest makt og kapital. De aktørene med mest makt vil gjerne opprettholde den sosiale orden i feltet, eller med andre ord; opprettholde doxa. Aktører som forsøker å endre dominansforhold eller doxa, blir det sett på som heterodoxa. (Danielsen & Hansen.1999) Nye personer som trer inn i nye felt må alltid gjøre investeringer for å vinne posisjon. For å gjøre dette må man altså ha de kapitalformene som gir mest anerkjennelse i feltet. (Skogvang, 2006). Et doxisk eksempel fra fotballfeltet kan være for eksempel at nykommere innenfor et felt ser på de mer erfarne fotballspillerne som naturlige ledere, og at de inntar en underordnet rolle for å tilpasse seg forholdene innenfor. Et annet eksempel kan være hvordan herrefotballen blir prioritert over kvinnefotballen med begrunnelse om at dette er naturlig fordi herrefotball er mer attraktivt blant publikum.

I følge Bourdieu (2000) er kjønn sosialt konstruert. Det å være kvinne er ikke noe man blir født til, det er noe man blir gjennom historie og sosialisering. Det å være kvinne er en tolkning av egenskapene som man tildeler kvinner med utgangspunkt i biologiske forskjeller. (Bourdieu, 1995b) Når denne sosialiseringen blir naturliggjort innenfor et felt, kan man si at aktører innen feltet bidrar til å reprodusere dominerende betydninger av kjønn, og disse fremtrer som doxiske, rettferdige og selvfølgelige. Slike praksiser betyr for eksempel at maskuline idretter, blir sett på som de mest verdifulle. (Hunter et.al., 2005)

Alle mennesker som har makt vil gjerne legitimere sin posisjon, at denne er rettferdig og at denne anerkjennes av andre: ...- *alle som har makt, vil prøve å rettferdiggjøre seg selv.* (Danielsen & Hansen, 1999, s. 51) En måte å få anerkjennelse på, er å bruke strategier med symbolsk innhold. En vanlig strategi er å søke etter å få gjennomslag for logikker og definisjoner der ens egen gruppe kommer fordelaktig ut, og at disse blir tatt for gitt. (Danielsen & Hansen, 1999)

Skogvang og Fasting (2013) utdyper denne sammenhengen slik når det gjelder kjønnsmaktholdene i fotballfeltet:

*Thus the gender hierarchy in society as well as in football is perceived as given by nature and not a human construction embedded in a historical and cultural context. The concepts discussed here are relevant because men's dominance in society, in sport and particularly in football is based on symbolic power and taken for granted.* (Skogvang & Fasting, 2013, s. 875)

Dette utsagnet viser hvordan vi ser symbolsk makt i kjønnsforhold blir tatt for gitt. Så det å være mann eller gutt gir i utgangspunktet mer symbolsk kapital enn det å være jente/kvinne. I følge Prieur (2006) påpeker Bourdieu at den mest vanlige formen for å utøve makt på i ulike felt er utøvelse av symbolsk vold. Med dette mener han at de dominerende innenfor et sosialt felt, har makt til å si hva som er gyldig, og hva som har verdi. Dette betyr at de dominerende har definisjonsmakt i en situasjon, deres oppfattelser og tolker situasjonen og er det gyldige. (Prieur, 2006) I likhet med doxa er denne type makt ikke synlig for de dominerte. (Bourdieu, 2000) For å utøve symbolsk vold må man ha symbolsk kapital, som igjen bare eksisterer gjennom anerkjennelse av verdi fra andre aktører innenfor det sosiale feltet. (Thing & Wagner, 2014)

Dermed kan symbolsk vold forstås gjennom former som får disse dominansforholdene til å ses på som naturlige. Dette forekommer når den dominerte opptrer etter den dominerendes ”retningslinjer”, og som er felles for begge parter, som er følge av at de dominerende innenfor et felt har en definisjonsmakt over de dominerte. (Bourdieu, 2000) Dette kan ofte føre til at de dominerte begynner da å tvile på seg selv, på sine ferdighetene og verdier. (Prieur, 2006)



## 4 Metode

I dette kapitlet vil jeg redegjøre for valg av metode, samt vise hvordan min metode er bygget opp. Dette for å klargjøre problemstillingen, som er rent kvalitativt vinklet. Derneft vil jeg beskrive fremgangsmåten med innsamling av datamateriale, transkribering, analyse og tolkning av materialet. Til slutt vil jeg reflektere over de etiske aspektene ved datamaterialet mitt.

### 4.1 Valg av metode og vitenskapsteoretisk grunnlag

Formålet ved dette prosjektet, er å få innsikt i hvilke handlingsbetingelser som er avgjørende for et fotballtalenters vei til Eliteserien (for menn) eller Toppserien (for kvinner). Med «handlingsbetingelser», mener jeg vilkår og omstendigheter utøveren møter på veien. I denne sammenheng er jeg særlig interessert i å undersøke hvilken rolle kjønn har hatt i denne prosessen og på hvilken måte jenter og gutter har ulike handlingsbetingelser og hvilke konsekvenser dette har hatt i deres karriereutvikling.

For å oppnå en dypere forståelse av denne problemstillingen, har jeg valgt å bruke kvalitativ. Grunnen til at jeg valgte kvalitativ metode, er for at det har potensialet til å gå i dybden. Man kan en vektlegge detaljer, nyanser og se det unike ved hver informant. Ved bruk av kvalitativ metode, kan jeg gjennom åpenhet innhente et nyansert datamateriale. (Jacobsen, 2005)

Dette kan oppnås ved at hver enkelt informant gir sine fortolkninger og sine meninger av et forhold. (Jacobsen, 2005) På denne måten får jeg innsikt i informantenes virkelighetsoppfatning og tenkemåte. Betydninger av handlingsbetingelser, knyttet til en fotballsatsing med et overordnet kjønnsperspektiv, er et tema jeg mener kan belyses optimalt gjennom kvalitativ tilnærming.

I lys av at jeg ønsker å få innsikt i et fotballtalents satsing, samt undersøke hvilken innvirkning forhold som oppvekst, familie, venner, klubb og kjønn har, har jeg valgt å utføre kvalitative intervjuer med enkeltspillere. *Personlige intervju er en klar form for individualisering. De får fram den enkelte informants holdninger og oppfatninger. Når vi intervjuer mange informanter separat og individuelt, får vi også en samling med individuelle synspunkter.* (Jacobsen, 2005, s. 142) Dokumentanalyse, feltarbeid og observasjon

(kvantitativ metode), fremstår ikke som like egnet for å oppnå ønsket datamateriale. Det vises dessuten til at det ikke er forsket kvalitativt på området tidligere i tilstrekkelig grad.

I det videre løp vil jeg først redegjøre for hvilke vitenskapsteoretiske premisser som lå til grunn for valget av kvalitative metode. Innenfor vitenskapsteorien finnes det i hovedsak to ontologiske teorier om mennesket. Teorien om *sammenfall* og teorien om *sammenheng*. (Aase & Fossåskaret, 2007) Teorien om sammenfall tar utgangspunkt i at det finnes en objektiv virkelighet utenfor oss mennesker, mens teorien om sammenheng på sin side går ut på at den ytre verden er konstruert av vår kulturelle kunnskap. Det er teorien om *sammenheng* som ofte blir sett i forbindelse med kvalitativ forskning fordi den bygger på vitenskapelig kunnskap er konstruert med utgangspunkt i menneskets sanseerfaringer. (Aase & Fossåskaret, 2007) Jeg vil i denne sammenheng ta utgangspunkt i teorien om sammenheng, for å kunne sette datamaterialet i kontekst og for å konstruerer kunnskaps i lys av spillernes fortellinger.

## 4.2 Tilgang til feltet og utvalg

*Et grunnleggende problem i de fleste undersøkelser er at vi sjelden kan undersøke alle de vi ønsker.*” (Jacobsen, 2005, s. 170) Når en benytter kvalitativ metode, intervjuer man som regel et begrenset antall personer. Denne metoden bringer som regel inn en betydelig mengde materiale, i form av personlige detaljer og opplysninger. Målet mitt var å innhente informanter som kunne belyse det unike og spesielle ved temaene. (Jacobsen, 2005) Likevel mener jeg det essensielle er å fremskaffe data som gjenspeiler den gjengse utøver.

Prosessen med å finne informanter til et forskningsprosjekt er viktig for resultatene. I følge Rubin og Rubin (1995) er det fire faktorer som er avgjørende for å rekruttere informanter til intervju. Man må få tilgang til kunnskapsrike informanter, man må ha informanter med ulike synspunkter, man må teste vesentlige temaer med intervjuer, og deretter velge informanter som kan utdype resultatene. Som nevnt tidligere, har jeg relevant erfaring og kompetanse innenfor toppfotballen. Jeg har gjennom mine erfaringer, som fotballspiller, underveis skapt meg et godt sportslig nettverk. Det er en stor fordel for meg at jeg allerede hadde tilgang til feltet, og videre fikk jeg tilgang til deltakerne i studiet. På denne måten gjorde jeg et strategisk valg av informanter. For å forsøker å få fatt i ulike synspunkter valgte jeg å benytte meg av tre kriterier for å velge utvalget til intervjuene. Dette ble gjort ved, at jeg fra tidligere erfaring og kunnskap valgte ut to klubber som jeg visste hadde en slik satsing, som nevnt tidligere, for

unge talentfulle fotballspillere. Det vil si at jeg valgte informanter som hadde vært del av en slik satsing, som var det første kriteriet for utvalget. Jeg valgte en herreklubb og en kvinneklubb, for å sørge for at kvinnelige og mannlige spillere ble representert i utvalget. Siden jeg utforsket betydningen av kjønn anser jeg dette som hensiktsmessig. Dette var det andre kriteriet for utvalg. Det tredje kriteriet var at halvparten av informantene måtte ha spilt i Eliteserien eller Toppserien. Mens resten av informantene ikke gjorde det. Dette var et valg jeg tok fordi jeg ønsket å få tilgang til spillere med ulike bakgrunner og erfaringer, for å øke kompleksiteten i datamaterialet. (Jacobsen, 2005)

Utvalget består av fire gutter og fire jenter. Dette utvalget bestod av personer som jeg mente kunne gi utfyllende og detaljrikt kunnskap om emnet. Imidlertid var det viktigste for meg at utvalget representerte den utøvergruppen som oppgavens tema fokuserer på. Jeg tok først kontakt med de åtte informantene, for å høre om de kunne tenkt seg å være en del av prosjektet mitt. Etter positive svar fra samtlige, sendte jeg ut informasjonsbrev om prosjektet og hva målet med det var. Dette gjorde jeg gjennom e-post. (se vedlegg) Samtlige sa ja til å delta, og de signerte deretter en samtykkeerklæring.

### 4.3 Intervjuguide

Jeg har, som nevnt tidligere, valgt å bruke kvalitative intervju som metodisk tilnærming i dette prosjektet. For at jeg skulle få frem informantenes holdninger og oppfatninger om fotballfeltet, var det viktig at spørsmålene i intervjuguiden var konkret formulerte i lys av oppgavens problemstillinger. (Markula & Silk, 2011) I syn av dette er utarbeidelse av intervjuguiden viktig. Intervjuguiden må inneholde de temaene som en ønsker å få bedre innsikt i feltet som undersøkes, og samtidig skal den være behjelpelig til å strukturere intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2009) Jeg har utarbeidet en halvstrukturert intervjuguide, hvor spørsmålene og rekkefølgen på spørsmålene er strukturerte. Informantene hadde likevel anledning til å ta opp andre eventuelle temaer. Samtidig gir den muligheten for å stille oppfølginsspørsmål ved interessante svar. (Jacobsen, 2005)

Under utarbeidelsen av intervjuguiden, lå hovedfokuset på å formulere åpne spørsmål, dette for å tilrettelegge for potensielt nye relevante innspill fra deltakerne, uten å legge føringer. Oppgavens problemstilling og underproblemstillinger har naturligvis dannet grunnlaget for spørsmålene. Under utarbeidelsen med første utkast til intervjuguiden forsøkte jeg å utforme



så mange åpne spørsmål som mulig. Dette gjorde jeg ved å starte spørsmålene med ”hva”, ”hvordan” og ”hvorfor”. I følge Dalen (2011) burde disse fem kriteriene vurderes når man utarbeider en intervjuguide: er spørsmålet tydelig? er spørsmålet ledende? krever spørsmålet kunnskap eller informasjon informantene muligens ikke har? er spørsmålet preget av sensitive områder informantene kanskje ikke vil uttale seg om? kan informantene ha egne og muligens utradisjonelle oppfatninger som står i tråd med problemstillingen?

Disse kriteriene la en god og tydelig føring for meg når jeg jobbe med utformingen av intervjuguiden. Som intervjuer er det viktig å legge til rette for at informantene føler seg komfortabel, slik at de føler at de kan uttrykke deres meninger og oppfatninger. Derfor la jeg i begynnelsen av intervjuguiden til rette for ”uformell prat” før jeg la opp til spørsmål som krevde lite betenkningstid, og som er lette å svare på. Dette var for eksempel spørsmål om informantens bakgrunn, alder, yrke og utdanning. (Tjora, 2010) Etter ”oppvarmingen” gikk jeg videre til spørsmål som krevde mer refleksjon. (Se vedlegg) Spørsmålene ble strukturert etter kategorier innenfor det valgte temaet. De første spørsmålene i intervjuguiden var som nevnt om informantenes bakgrunn. Deretter pratet vi om oppvekst og familie, valg av idrett, tilrettelegging av satsing på fotball av skole og klubb, eventuell videre utdanning etter videregående skole, klubbstruktur (inneholdt spørsmål om ressurser i klubben, hospitering og trenere), økonomi, kjønn, og til slutt hvilke handlingsbetingelser informantene selv mente er viktig for et ungt talents fotballsatsing.

#### 4.4 Gjennomføring av intervjuene

Fordi jeg selv har vært en del av en slik satsing har jeg god erfaring fra feltet. Dette skapte en god flyt i samtalen, i tillegg til en gjensidig respekt mellom meg og informantene. Intervjuene ble utført over telefon, hvor jeg benyttet meg av appen ”TapeACall” som opptaksverktøy, intervjuene varte fra 50 til 80 minutter. Siden jeg selv bor i Oslo og informantene er spredt utover landet, ble intervjuene gjennomført på telefon. Etter at førsteutkastet av intervjuguiden var utferdiget, gjennomførte jeg et prøveintervju. Prøveintervjuet ble gjennomført med én deltaker, som hadde tilnærmet lik bakgrunn som informantene. Dette for å teste spørsmålene, men også for å teste meg selv som intervjuer. På bakgrunn av dette intervjuet, ble enkelte spørsmål korrigeret og konkretisert.

Innledningsvis i hovedintervjuene, ble forholdene lagt til rette for at informantene skulle føle seg trygge, i høyest mulig grad. Det ble derfor lagt opp til løs prat de første fem minuttene. Innledningsvis var spørsmålene av generell karakter, de omhandlet alder, bosted, hvor de vokste opp, foreldres utdanning/jobbb og egen utdanning/jobbb. Deretter gikk en videre til spørsmål om oppvekst og spørsmål om hvorfor den enkelte valgte å starte med fotball. Denne oppbygningen ble gjort i det henseende at informantene skulle danne mentalt grunnlag for videre undersøkelse, ubevisst, for så gå over til spørsmål som krevde dypere reflektering. Disse, mer spesifikke spørsmålene, var knyttet opp mot trenerrollens innflytelse, økonomi, nærmiljøets innflytelse og forskjeller mellom kjønnene. Ulikheter mellom kjønn var for øvrig et gjennomgående tema i mesteparten av spørsmålene. Den siste fasen i intervjuet ble avsluttet med enkle spørsmål om personalia. Avslutningsvis fikk informantene anledning til å tilføye eller korrigere svarene sine.

Selv om intervjuguiden var strukturert og hadde spørsmål i en strukturert rekkefølge, var det ikke sånn at jeg, helt og holdent fulgte den. Ved noen anledninger ble for eksempel, kjønn et tema tidlig i intervjuene, så da var det nødvendig å stille spørsmål jeg allerede hatt fått utfyllende svar på. En del av informantene hadde utfyllende og reflekterte svar, så det var noen av spørsmålene som ikke ble brukt. Intervjuguiden er et hjelpemiddel for å hjelpe forskeren til å huske temaene og forholdene man vil få bedre innsikt i intervjuet. Samt at det er viktig å være åpen for å berøre temaer utenfor guiden, om det er til fordel for prosjektet. (Widerberg, 2001) Jeg kan allerede konstatere at jeg lyktes i å innhente ny og relevant informasjon tilknyttet oppgavens tema.

Økonomi er som kjent utvalgt blant de aktuelle handlingsbetingelsene for utøveren. På bakgrunn av informantenes besvarelser, ble det innlemmet et nytt tema innenfor økonomidelen, «media og sponsor». Dette var ikke med i intervjuguiden i utgangspunktet, men etter transkriberingen, ble det på det rene at flere av informantene kom med gode momenter som ble et positivt bidrag for oppgavens tema.

Siden jeg er godt etablert innen fotballmiljøet kjente jeg noe til informantene mine fra før. Etter min mening bidro dette til en avslappet holdning i intervjuprosessen mellom meg og informantene.

## 4.5 Analyse, transkribering og koding

For min del startet analysen allerede i begynnelsen av prosjektet, spesielt etter det første intervjuet. Prosessen bestod av konstruering av intervjuguide, gjennomføring av intervjuene, og transkribering av intervjuene. Deretter kodet jeg materialet, for så å tolke funnene. Disse arbeidene ble utført med oppgavens tema som bakteppe og teoretiske ramme. I følge Nilssen (2012) kan en time med opptak ta opp til 6 timer å omgjøre til tekst. Da sier det seg selv at transkribering av intervju er en krevende prosess. For meg ble transkriberingen en del av analyseprosessen min, da jeg ble bedre kjent med datamaterialet gjennom transkriberingen. Når man skal transkribere et intervju er det lurt å gjøre det når man har det friskt på minne. Dette lot seg ikke alltid gjøre, da noen av intervjuene mine ble gjort på kveldstid, og på grunn av at jeg hadde jobb og fotballen i tillegg til transkriberingen. Med et par av intervjuene var det mulig å transkribere rett etter opptak, da gjorde jeg også det. Datamaterialet ble transkribert ved at jeg hørte på opptakene av intervjuene og skrev de inn på PC en min

I en kvalitativ analyseprosess, kan det til tider være vanskelig å skille mellom analyse og tolkning. (Widerberg, 2001) Når datamaterialet er kategorisert, starter som regel fortolkningen - som innebærer at man leter etter meninger i funnene. For å finne mening i funnene, forsøker en som forsker å kartlegge bakenforliggende omstendigheter eller forutsetninger for resultatene. (Jacobsen, 2005) Gjennom kategorisering og koding av materialet i herværende prosjekt, ble funnene konkretisert i stor grad. Det teoretiske rammeverket var likevel avgjørende for resultatenes relevans.

I prosessen med å kode de transkriberte intervjuene brukte jeg det Nilssen (2012) kaller åpen koding som strategi for å finne de viktigste mønstrene i materialet. Med åpen koding forsøkte jeg å identifisere og klassifisere mønstrene i materialet. Jeg kodet de transkriberte intervjuene inn i fire kategorier med til sammen 6 forskjellige koder:

Figur 1 Koding og kategorisering

Kategorier	Oppvekst	Klubb og klubbmiljø	Økonomi	Media og sponsor
1.	Familie og venner	Ressurser i klubben	Personlig økonomi	
2.		Ressurser knyttet til trenere	Klubbens økonomi	
3.		Klubbmiljø		

## 4.6 Vurdering av datas kvalitet

For å sørge for at oppgaven har en gyldighet må den verifiseres, som består av å finne ut om datakvaliteten i oppgaven er god. Dette kan gjøres gjennom tre steg: generaliserbarhet, reliabilitet og validitet. (Kvale & Brinkmann, 2009)

Tatt i betraktning av at jeg har valgt en kvalitativ metode, hvor hensikten er å forstå og utdype begreper og fenomener, er det vanskelig å si at funnene mine kan generaliseres. (Jacobsen, 2005) Utvalget mitt ble utvalgt på bakgrunn av de som kunne gi god informasjon om temaene som skulle belyses i oppgaven. Derfor er det vanskelig å si at utvalget er representativt for generalisering. Man kan derimot vise til tendenser innenfor en bestemt gruppe. Jeg har intervjuet åtte fotballspillere som representerte to forskjellige klubber. Dette utvalget utgjør ikke en stor del av andel av ungdomsspillere i Norge. Det betyr at det er mulig å generalisere gjennom å si at funnene mine kan være treffende for samme type grupper som utvalget mitt består av. For eksempel andre satsingsprosjekt med samme mål: å bli toppspiller i fotball i Norge.

Reliabilitet i kvalitativ forskning dreier seg her om at funnene i oppgaven blir sett på som korrekte:

*I samfunnsvitenskapen snakker vi ofte om intersubjektivitet heller enn sannhet. Begrepet intersubjektivitet innebærer at det nærmeste vi kommer sannheten, er at flere personer er enige om at noe er en riktig beskrivelse. I praksis betyr dette at vi bare kan argumentere for at en beskrivelse er riktig hvis andre er enige i beskrivelsen. (Jacobsen, 2005, s. 214)*

Reliabilitet i kvalitativ forskning handler om troverdighet (Thagaard, 2013) Den sannsynliggjøres ved å foreta en kritisk gjennomgang av resultatene. Resultatene i må ses i sammenheng med intervjuprosessen, transkriberingen og analysen. Under intervjuene var jeg i stor grad opptatt av min egen rolle, jeg ville styre samtalen på den måten at vi snakket om relevante temaer, men samtidig var jeg åpen for informantenes synspunkt og ytringer omkring temaene, samt at jeg prøvde å unngå ledende spørsmål. Jeg er av den oppfatningen at jeg tror troverdigheten ble styrket av min kunnskap om feltet, med tanke på at jeg kunne stille oppfølgingsspørsmål, noe som virket som å ha en positiv effekt. Da med tanke på å kunne skape et rikt materiale. Om to personer transkriberer samme tekst vil disse personene ha

forskjellige oppfatninger og tolkninger. (Kvale & Brinkmann, 2009) Undersøkelsen består av mine tolkninger og oppfatninger, med utgangspunkt i det informantene mine fortalte i intervjuene.

Validitet går ut på om datamaterialet, gir svar på problemstillingen. Når man skal vurdere om konklusjonene er gyldige, er det viktig og først tenke over om man har valgt rett metode. Da må man se over resultatene for å se om man har fått tak i det man ønsket å få tak i. (Jacobsen, 2005) Jeg mener at kvalitativ metode egnet seg godt for mitt prosjekt, og ikke minst for å belyse problemstillingen. At intervjuguiden min var halvstrukturert var viktig, for da fikk jeg stilt åpne spørsmål som i stor grad ga meg svar på det jeg ønsket, men også hvor jeg fikk belyst temaer jeg ikke hadde tatt hensyn til i utarbeidelsen av intervjuguiden. Intervjuguiden bidro til at jeg holdt meg innenfor temaene, slik at samtalerne ikke ble avsporet. Det at intervjuet var retrospektivt tror jeg var en fordel. Informantene hadde fått litt tid til å reflektere over erfaringene og oppfatningene de har gjort seg mens de var aktive. På denne måten mener jeg informasjonen de ga meg var troverdig. At jeg også brukte mine egne erfaringer, for å få mer utfyllende svar mener jeg var fruktbart og gjorde at vi snakket om det som var relevant for problemstillingen.

#### 4.7 Ethiske refleksjoner

*Samfunnsvitenskapelige undersøkelser dreier seg nesten alltid om å studere mennesker. Hva de tenker, hva de gjør, og hvordan de gjør det. Når vi forsker på mennesker, begår vi også et "innbrudd" i deres liv, enten det nå gjelder den private sfære (familie, venner, kjøpsatferd, eller annet) eller en mer offentlig sfære (jobbforhold, velgeratferd). (Jacobsen, 2006: 44)*

Med utgangspunkt i dette kan man si at alle som driver med sånne typer undersøkelser av mennesker blir stilt i et etisk dilemma. De kvalitative intervjuene jeg har gjennomført inneholder personlig opplysninger om informantene, og de ber om anonymitet og konfidensialitet. (Thagaard, 2013) Dette har jeg gjort etter beste evne. Informantene har blitt anonymisert gjennom at de har fått pseudonymer. Andre anonymiserings – og konfidensialitets hensyn var at geografisk opprinnelse og steder ble tatt ut av transkriberingen, og navn på fotballklubber ble byttet ut med fiktive navn. Gjennom intervjuene jeg utførte,

opplevde jeg at jeg fikk innsikt i informantenes liv og kom på denne måten tett innpå dem som personer. Før intervjuene var jeg innstilt på å fremstå som forståelsesfull, da på en etisk måte, for å få tillit av deltakerne i prosjektet, og for å få best mulig innsikt i historien til informantene.

Undersøkelsen er godkjent av Norsk Samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD). I Norge er det tre etiske krav knyttet til forholdet mellom forsker og som forskes. Det er: informert samtykke, krav på privatliv og krav på å bli korrekt gjengitt. (Jacobsen, 2005)

Når det gjelder informert samtykke, betyr det at de som skal delta frivillig i en undersøkelse, må alltid delta frivillig, samt at de gjennom et informasjonsbrev får informasjon om prosjektet og hvilke betydninger en slik undersøkelse, kan bringe med seg. (Jacobsen, 2006). Informert samtykke ble håndtert ved at jeg sendte ut samtykkeerklæring og informasjonsbrev til deltagerne via e-post. Informasjonsbrevet inneholdt beskrivelse og formål med oppgaven, i tillegg til at jeg forsikret om full anonymitet ved deltagelse, og at deltagelse var frivillig.

Alle som er deltakere i en samfunnsvitenskapelig undersøkelse krav på privatliv. I dette prosjektet var det viktig at jeg som forsker reflekterer over hvor følsom informasjonen var for deltakerne. Det jeg oppfatter som følsomt, trenger ikke nødvendigvis bety det samme for de som skal undersøkes. (Thagaard, 2013) De som deltar i denne undersøkelsen har alle spilt fotball i samme by, dermed kan det være mulig for utenforstående å identifisere de undersøkte i materialet. (Jacobsen, 2005) For å bevare anonymiteten til deltakerne har jeg gitt de pseudonymer. Jeg har også gitt fiktive navn på de to klubbene de tilhørte i satsingsperioden. Geografiske steder ble også anonymisert ved å bruke andre referanser til stedet. Som for eksempel: "Svenn dro fra ... (hjemplassen) sin til fordel for en større by og Sortspettene." Disse anonymiseringsmetodene tok jeg i bruk i transkriberingen. Jeg benyttet lydopptak i intervjuprosessen, jeg sørget for samtykke til det før intervjuene startet. I tillegg informerte jeg om at det bare var meg som skulle høre på opptakene, da for bruk til transkriberingen. Opptakene ble slettet etter transkribering var ferdig. Intervjuene ble også anonymisert i transkriberingsprosessen gjennom å omgjøre dialekt til bokmål, og ved at personidentifiserende materiale ble fjernet og/eller erstattet med generelle begreper eller referanser. (Kvale & Brinkmann, 2009)

Når man har til sammen opp mot 140 sider med transkribering, slik jeg hadde sier det seg selv at det er mye materiale å forholde seg til. En av utfordringene mine var å gjengi resultatene

fra intervjuene fullstendig og riktig. For eksempel var det en del tenkepauser og avsporinger underveis. I tillegg til at de fleste av informantene drøftet ofte med seg selv litt før de kom frem til et svar. Så jeg har fjernet små ord som ”eh” unødvendig bruk av ”ja” og ”nei” i sitatene i analysen. Og så har jeg omgjort flere av ”slangord” til ord og uttrykk som er forståelig. Jeg mener selv at jeg har gjort transkriberingen på en slik måte at sitatene jeg har brukt, ikke er tatt ut av selve konteksten og sammenhengen de tilhørte. (Jacobsen, 2006)





## 5 Analyse

Dette kapitlet belyser ulike handlingsbetingelser som har vært avgjørende for informantenes fotballsatsing, samt hvilken rolle kjønn har spilt i denne prosessen.

Først kommer en kort presentasjon av informantene og deres bakgrunn, dernest kommer en orientering om Norges Fotball forbunds retningslinjer for trenings – og utdanningskompensasjon. Med dette vil jeg sette materialet inn i en større kontekst. Ved dette vil jeg sette materialet i en større kontekst.

### 5.1 Kjennetegn ved informantene

Informantene, fire kvinner og fire menn er alle nåværende og tidligere fotballspillere. De er i alderen fra 25 år til 29 år. Tre av informantene vokste opp i en større by, mens resten vokste opp på tettsteder eller i distriktskommuner. Alle informantene startet med fotball tidlig i oppveksten, mellom 5-7 års alderen. Samtlige av guttene spiller aktivt enda, mens ingen av jentene gjør det. Guttene var en del av satsningen til Sortspettene (fiktivt navn), mens jentene var en del av satsningen til Hvitspettene (fiktivt navn). Denne satsningen foregikk i tidsrommet mellom 2003-2009. Informantene er i dag i alderen 25 og 28 år. Med tanke på at informantene er ulik i alder er det litt variasjon når de var med på satsningen, men alle var en del av samme opplegg. Begge idrettslagene hadde et A-lag som spilte i den norske Eliteserien eller i Toppserien, som er de øverste nivåene man kan spille fotball for i Norge. Som springbrett til A-lagene, hadde også begge klubbene et lag som ble kalt junior elite. Her fikk informantene mulighet til hospitering opp til A-laget. To av de fire jentene fikk kontrakt med A-laget i løpet av perioden de var i klubben, mens de to andre ikke fikk det. Det samme gjaldt for guttene. Jeg vil det videre si litt mer konkret om bakgrunnen til den enkelte spiller.

Pseudonym	Alder	Startet med fotball	Enda aktiv	Erfaring på elitenivå	Oppvekst	Utdanning	Hospitering	Videre satsning etter VGS
Leah	25 år	5 år	Nei	Toppserien mellom: 2005-2014	Utkant av bykommune	Master	Hospiterte - tok ikke steget	Trappet ned. Pga venner, studie og økonomi
Josefine	27 år	6 år	Nei	Toppserien mellom: 2006-2010	By	Master	Hospiterte - tok ikke steget	Trappet ned. Pga venner og studie
Isabell	27 år	7 år	Nei	Ingen	Distrikt	Master	Hospiterte - tok steget	Fortsatte helt til en skade satte stopper
Trine	27 år	6 år	Nei	Ingen	Distrikt	Bachelor	Hospiterte - tok steget	Fortsatte helt til en skade satte stopper
Svenn	25 år	5 år	Ja	Eliteserien mellom: 2009-	Distrikt	Går på universitet	Hospiterte - tok ikke steget	Trappet ned. Pga motivasjon og andre interesser.
Kim	29 år	5 år	Ja	Eliteserien i: 2006 og 2010	Distrikt	Ingen etter VGS	Hospiterte - tok ikke steget	Trappet ned. Pga motivasjon
Martin	27 år	5 år	Ja	Ingen	By	Master	Hospiterte - tok steget	Spiller i Eliteserien
Isak	26 år	5 år	Ja	Ingen	Distrikt	Ingen etter VGS	Hospiterte - tok steget	Spiller i 1.divisjon

Figur 2 En oversikt over kjennetegn ved informantene

## 5.2 Norges Fotball Forbund, retningslinjer for utdannings – og treningskompensasjon

I Norge er det slik at kvinnefotballen og herrefotballen er segregert, og har ulike økonomiske retningslinjer i regelverket til Norges Fotball Forbund (NFF). Disse viser store kjønnsforskjeller og gir ulike økonomiske rammevilkår. Med dette vil jeg legge utgangspunkt for den videre analysen, for å belyse de forskjellene det er mellom kvinne – og herrefotballen i Norge. Nedenfor følger retningslinjer for Utdannings – og trenerkompensasjonen til NFF (2012):

### *Kompensasjonsbestemmende faktorer*

*Det kompensasjonsbeslørp som skal betales avhenger av:*

- *spillerens kjønn*
- *klubbkategori*
- *Antall år/måneder spilleren har vært i trening fra og med den sesongen spilleren fylte 12 år til og med den sesongen spilleren fylte 21 år.*
- *Klubbkategorisering*
- *Klubbene tilordnes kategoritilhørighet for ett år av gangen basert på den divisjon klubbens førstelag senior er kvalifisert for i sesongen (01.01 – 31.12). De ulike divisjoner er inndelt i følgende kategorier:*

**Tabell 1 Herrefotball**

<i>0-divisjon:</i>	<i>Kategori 1</i>	<i>1-divisjon:</i>	<i>Kategori 2</i>
<i>2-divisjon:</i>	<i>Kategori 3</i>	<i>3.divisjon og lavere:</i>	<i>Kategori 4</i>

**Tabell 2 Beregnede årlige kostnader herrefotball**

<i>Kategori 1:</i>	<i>Kr 100.000</i>	<i>Kategori 2:</i>	<i>Kr 40.000</i>
<i>Kategori 3:</i>	<i>Kr 20.000</i>	<i>Kategori 4:</i>	<i>Kr 10.000</i>

**Tabell 3 Kvinnefotball**

<i>0-divisjon:</i>	<i>Kategori 1</i>	<i>1-divisjon:</i>	<i>Kategori 2</i>
<i>2-divisjon:</i>	<i>Kategori 3</i>	<i>3-divisjon og lavere:</i>	<i>Kategori 4</i>

**Tabell 4 Beregnede årlige kostnader kvinnefotball**

<i>Kategori 1:</i>	<i>Kr 6.750</i>	<i>Kategori 2:</i>	<i>Kr 4.250</i>
<i>Kategori 3:</i>	<i>Kr 2.500</i>	<i>Kategori 4:</i>	<i>Kr 1.500</i>

Som fremvist ovenfor, er det ut i fra regelverket til NFF (2012) betydelige forskjeller på en kvinnelig fotballspiller og en mannlig fotballspiller, i følge NFF. (2012) Er for eksempel spilleren under 16 år når han/hun tar overgang til en annen klubb i en høyere divisjon skal kostnadsbeløpene beregnes etter kategori 4, da uavhengig av hvilken kategori klubben til spilleren tilhører. Etter spilleren har fylt 16 år kommer beløpet an på hvilken kategori klubben er i. Om en spiller for eksempel går ned i kategori, som for eksempel fra 1.divisjon til 2.divisjon skal beløpet i den laveste kategorien betales, som her blir kr. 20.000 (for menn) og kr.2500 (for kvinner) Om en spiller går opp i kategori skal snittet av de to kategoriene betales.

For eksempel om en spiller går fra 2.divisjon (menn) til Tippeligaen, da kommer beløpet på  $100.000 + 20.000/2 = 60.000$  per år. For kvinner blir beløpet slik:  $6.750 + 2.500/2 = 4625$  per år. Disse beløpene skal da betales til klubben spilleren tok overgang fra per år etter spilleren har fylt 16 år frem til spilleren er 21 år. Det står videre i regelverket at alle klubber har rett til å inngå en skriftlig avtale som erstatter kompensasjon for trening og utdanning. (NFF, 2012)

Her ser vi hvordan menn er mer verdt enn en kvinne er, innenfor fotballfeltet. Disse retningslinjene til NFF (2012) understreker forskjellen på den økonomiske verdien mellom kvinnefotball og herrefotball, og hvordan retningslinjene til NFF (2012), har valgt å legge til rette for satsing på fotball for unge talenter. Dette viser også at det, i større grad er, økonomisk smart for klubber å satse hardere på gutter på jenter. Dette er et bakteppe for de økonomiske handlingsbetingelsene som kvinne – og herrefotballen gis i dag.

### 5.3 Handlingsbetingelser knyttet til spillernes oppvekst

#### 5.3.1 Familie og venner

Alle informantene forteller at familie og venner var en avgjørende faktor for at de startet å spille fotball, og ikke minst for at de fortsatte med det. Det som er interessant her er at både Leah og Svern, som har lengst erfaring på elitenivå hadde mange likhetstrekk i oppveksten. De fortalte begge at det var naturlig for dem at de startet å spille fotball:

*Familien har alltid vært relativt fotballinteressert, faderen, onkler og søskenbarn. Jeg har alltid hatt en enorm interesse av fotballen, så det var liksom aldri noe spørsmål om jeg skulle begynne. (Svern)*

*Egentlig kom interessen ved at jeg var med (søsteren) på trening, Så syns jeg det var råartig, for jeg mestret å trene med de som var to år eldre enn meg allerede da. (Leah)*

Når det gjelder familieforholdene, sier de fleste av informantene at de fikk mye støtte fra familien. Blant annet i form av kjøring til og fra trening, til å kjøpe utstyr og til å ha et sunt kosthold. Men likevel er det Leah og Svern som legger mest vekt på familiens betydning for sin utvikling som fotballspillere. De fortalte blant annet om dette slik:

*Med faderen og moderen i spissen de møtte opp hele veien fra jeg spilte barnefotball til A-laget.(...) Dem har vært helt ekstrem og faderen var jo trener i barndomsårene. (...) Det har liksom aldri vært spørsmål om hvordan jeg skulle komme meg på treningene, og alltid støttet meg. Det er dem jeg vil gi størst kreditt for at jeg faktisk er eliteseriespiller nå. (Svenn)*

*Dem har vært til stede hele veien. Det har, for min del alt å si. Og jeg ser på det som den største årsaken til at jeg har kommet så langt som jeg har kommet. (...) (...) Pappa var jo med på hver eneste trening, fra jeg var 8 til 15 ...- men det var ikke noe kjære pappa på trening for å si det sånn.” (Leah)*

Mens familien var mest avgjørende for at Leah og Svenn startet med fotball, uttrykte Josefine og Isabell at det var vennene som i stor grad var avgjørende for at de startet med fotball. Josefine og Isabell sa det på denne måten:

*Det var et lett tilgjengelig tilbud og flere av skolekameratene mine drev på med det. (Josefine)*

*Jeg begynte på grunn av venner. Det sosiale. (Isabell)*

Datamaterialet viser at de kvinnelige informantene (med unntak av Leah), i større grad enn de mannlige var, opptatt av de sosiale relasjonene de opparbeidet seg gjennom fotballen. En av de kvinnelige uttrykte også at valg av idrett kan ha vært tilfeldig, var i stor grad avhengig av hva vennene hennes valgte:

*...- Hvis handball hadde vært mer populært blant min omgangskrets så hadde det vært slik at jeg kanskje hadde begynt med det (Josefine)*

Jenter betrakter i stor grad fotballdeltakelse som en sosial arena. Dette samsvarer med tidligere undersøkelse, Keathley et.al. (2013) viser at jenter ofte legger større vekt på de sosiale relasjonene ved fotballen enn fotballen i seg selv. På bakgrunn av dette kan det se ut til at det sosiale element er en viktigere handlingsbetingelse for jentene, enn for guttene.

Martin og Isak som aldri spilte på elitenivå, legger også stor vekt på betydningen av at vennene for at de begynte med fotball. De forteller i likhet med Isabell og Josefine at det skaper en trygghet å ha vennene sine på samme lag. Venner var likevel på ulike måter viktig

for alle informantene. Sverre sier også at han var avhengig av at vennene hans spilte fotball, for hadde ikke hadde spilt fotball, ville det ikke vært noe fotballag på hjemlassen.

Datamaterialet tyder på at for flere av de mannlige informantene var fotball en selvfølgelig aktivitet. Dette kan bety at fotball i større grad er en del av deres sosialisering og maskuline habitus. (Hunter et.al., 2005) Selv om Leah er jente, kan det likevel virke som hun har samme type interesse og dedikasjon til fotball som flere av guttene. Fotball var viktig for henne fra en tidlig alder, og fotballen har vært en viktig del av Leahs hverdag. Hun hadde faren som trener i oppveksten, og det er mye som tyder på at hun har, i likhet med guttene, utviklet en habitus hvor fotball var sentralt. (Hunter et.al., 2005)

#### 5.4 Handlingsbetingelser knyttet til klubb og klubbmiljø

Her skal jeg se litt nærmere på hvilken betydning klubbressursene, trenerressursene og klubbmiljøet hadde for informantenes fotballsatsing. Guttene og jentene var som nevnt i to forskjellige klubber, og klubbene tilrettela satsningen på forskjellige måter.

##### 5.4.1 Generell tilrettelegging av klubbene

Mens Leah og Sverre var fornøyde med hvordan klubben satset på dem og la til rette for en god hverdag, kan det se ut som om klubbstrukturen kan ha vært ødeleggende for Martin og Isak. Som del av junior elite satsingen til Sortspettene hadde de kun to muligheter etter endt videregående skole. Enten, kunne de få kontrakt med A-laget, eller så ble de fristilt av klubben. Martin og Isak ble begge to fristilt av Sortspettene. De mente at muligheten til å ta ytterligere steg som fotballspillere dermed uteble på grunn av manglede sjanser og muligheter til å vise seg frem. Martin fikk en liten periode hospitere på A-laget, men han følte samtidig at han ikke fikk den sjansen han hadde håpet på. Når han ble spurt om han tror han kunne fått kontrakt med A-laget om han hadde blitt satset svarer han følgende:

*Jeg har jo lyst til å si ja ...- for jeg har alltid vært en spiller responderer veldig mye på trening, så jeg tror jeg kunne ha tatt nivået viss jeg hadde blitt ...- eksponert for det ei uke eller to ...- Så tror jeg liksom jeg hadde, på en måte justert meg inn til det. Liker å tro det. (Martin)*



For Martins del kan klubbstrukturen til Sortspettene vært avgjørende for at han ikke satset videre på fotballen, etter at han ble fristilt fra Sortspettene. Han forteller selv at etter han hadde satset hardt og lenge, og da han endelig fikk sjansen til en kort hospitering, ble han ”kastet” ned til junior elite laget igjen. Dette kan tyde på at han ikke følte seg tatt vare på av klubben. Guttene i Sortspettene hadde en slags ”vinn eller forsvinn” situasjon.

Svenn og Kim fikk i begynnelsen av tiden i Sortspettene en fast hospiteringsordning med A-laget til Sortspettene, noe som kan tilsa at fotballferdighetene deres ble sett på som gode og lovende. Martin og Isak fikk som nevnt ikke de samme mulighetene. Muligens for at deres fotballegenskaper ble sett på som for dårlig. Begge to nevner at de knapt nok sjansen til å trene med A-laget før de ble sendt tilbake til junior laget. Begge to sier at de fikk lite tid på å vise seg frem. Derfor kan det tyde på strukturen i klubben var ødeleggende for dem. De ble som nevnt fristilt av klubben. De beskriver også at det var tungt og skadende for motivasjonen å få denne beskjeden, som førte til at de valgte å trappe ned satsingen etter videregående skole. Det kan virke som om Svenn og Kim, i større grad, fikk muligheten til å utvikle sin fotballhabitus gjennom hyppig trening med A-laget, og følte at de ble anerkjent i feltet. (Hunter et.al., 2005) Det motsatte kan sies om Martin og Isak.

Mens guttene ble fristilt når de ble seniorspillere kunne jentene, derimot fortsette på junior elite laget til Hvitspettene, så lenge de ønsket, og var gode nok til det. De hadde et 2.divisjonslag i tillegg til junior elite laget, som besto av mange av de samme spillerne, slik at de kunne spille der som senior. Men flere av jentene uttrykte på en indirekte måte at ressursene i Hvitspettene gjorde at de til syvende og sist sluttet med satsingen for å fokusere på studier. De kvinnelige informantene fortalte om en annen hverdag. De kunne spille på junior elite laget til Hvitspettene så lenge de var gode nok og ønsket det.

*...- jeg følte hvert fall at det ble satset veldig på junior elite laget. Og selvfølgelig da kunne man ha muligheter også viss man kom opp på det A-laget. Men jeg vet ikke om jeg noen gang har hatt ambisjoner om å spille i toppserien for eksempel. (Trine)*

Jentene la vekt på at det er viktig at det ble lagt godt til rette for dem som satser. Da jeg spurte om hvordan informantene opplevde klubbhverdagen, nevnte Josefine noe om hvordan manglende ressurser i klubben bidro til en slitsom hverdag. Hun følte at tiden hennes i Hvitspettene startet veldig bra, men så gikk det mer og mer over til en negativ innstilling til

klubben. Det ble for mye dugnadsarbeid og hun følte at de ikke fikk like mye ut av fotballen. Hun sier at det var en av årsakene til at hun sluttet å satse:

*Da jeg ble skadet orket jeg ikke mer, for jeg følte at det ble et ork og et tiltak og litt sånn negativ betont rundt alt arbeidet man la ned, og man ikke fikk like mye igjen.  
(Josefine)*

For Isabell og Trine startet nedprioriteringen av fotballsatsingen når de gikk fra Hvitspettene til et mindre satsende lag. Trine spilte på Hvitspettene til hun var ferdig på videregående skole, og trivdes med det. Men som hun selv forteller vet hun ikke om hun hadde ambisjoner til å spille i toppserien. Det samme gjaldt Isabell. Begge disse to fremhever at de trivdes på laget, og at det var gøy å spille fotball sammen med venner. Det som satt en stopper for at de ikke satset hundre prosent, var blant annet at Hvitspettene som klubb, ikke hadde ressurser til å satse på eller belønne jentene for deres satsing:

*Jeg hadde det veldig artig i ... (klubben hun gikk til etter Hvitspettene), men så tok skole og utdanning for mye tid til at man kunne fortsette. (Isabell)*

*Jeg tror rett og slett bare at jeg ble veldig lei en periode. Det var i den perioden der jeg var ferdig på sykepleien, og (...) jeg jobbet ganske mye både natt og dag egentlig. (Trine)*

Mens Trine og Isabell beskriver hvordan studiene tok for mye tid. Leah uttrykker at det ikke var avgjørende for hennes del:

*Jeg tror, viss man vil satse så gjør man det. (Leah)*

Leahs uttalelse viser hvor mye fotballen betød for Leah. Som jeg nevnte tidligere så kan det at hun hadde faren til trener vært en sentral faktor, for at hun kan ha utviklet en sterk fotball habitus i likhet med guttene. (Danielsen & Hansen, 1999) Hun trente med gutter helt frem til hun debuterte i Toppserien med Hvitspettene. Hun forteller selv at hun fikk trene med guttene hele tiden på VGS, og at det var avgjørende for hennes karriere. Leah studerte også på fulltid ved siden av fotballen. Her kan det se ut til at forskjellen mellom henne, Isabell og Trine var lysten og motivasjonen til å satse på fotballen, og det faktum at Leah klarte å se forbi dårlige ressurser knyttet til klubben.

Hospiteringen mellom A-laget og junior laget i Sortspettene ser ut til å ha vært en avgjørende faktor for guttene. Spesielt for Martin og Isaks del. Historien deres kan tyde på det. For jentene virker det som om klubbens manglende ressurser har hatt stor betydning for deres fotballsatsing. Da jeg spurte Isabell om hun angret på at hun ikke satset videre på fotballen uttrykte hun, at det ikke er økonomisk gunstig for jenter å satse på fotball. Noe som impliserer at fotball, i utgangspunktet ikke var en karrierevalg for henne. I følge historien til jentene kan det virke som om fotball fortsatt er en idrett preget av maskulin dominans og verdier og samsvarer med tidligere forskning. (Hjelseth & Hovden, 2014) Manglende ressurser i Hvitspettene ser likevel ut til å ha vært en avgjørende betingelse for de fleste av jentene, mens for guttenes del kan det virke som om ressursene var på plass, men at den ordningen Sortspettene hadde med fristilling av spillere når de ble seniorspillere var ødeleggende for Martin og Isak.

#### 5.4.2 Trenerressurser

Trenere er viktige fagpersoner innenfor et hvert idrettsfelt, også i fotballfeltet. Det er de som avgjør hvilke spillere de vil ha med på laget, hvem som får spille og hvordan treningshverdagen ser ut. De legger til rette for prestasjoner gjennom planlegging, tilbakemeldinger og gjennomføring av både treninger og kamper. I tillegg er fotballspillere avhengige av trenerne sine for å kunne vise seg frem og utvikle seg som fotballspiller.

Leah og Svernn som var de to med lengst fotballkarriere på elitenivå, fortalte at de har vært fornøyd med trenerne de har hatt og har ikke mye negativt å si dem. Leah fortalte at det også var viktig for henne å bli sett. Det som skilte henne fra de andre jentene var at hun var fornøyd med trenerne hun har hatt. Hun følte at trenerne stolte og satset på henne. Men hun var også den som fikk mye spilletid og tillit fra trenerne. Leah og Svernn var de to som fikk spille mest på A-laget. Leah innenfor kvinnefotballen og Svernn innenfor herrefotballen. Ut fra deres historier kommer det frem at de alltid har vært fornøyd med trenerne sine blant annet ved at de har fått mye spilletid gjennom hele karrieren. På denne måten har de fått muligheter til å utveksle sin fotballkapital (Hunter et.al., 2005) De uttrykker dette på denne måten:

*Jeg har likt egentlig alle trenerne mine. Jeg følte at jeg alltid fikk tilbakemeldinger og ble utfordret. Jeg tror det med tilbakemeldinger og at man føler at treneren ser deg har mye å si. (Leah)*

*Trenerne jeg har hatt i Sortspettene hadde troen på meg i en tidlig fase. Så det er klart jeg har vært heldig med trenere. Det er en faktor som er veldig viktig.*

*(Svenn)*

Isabell derimot nevner at hun har opplevd både opp og nedturer med sine trenere. Hun utdyper det med at når man er på start elleveren, så er man fornøyd, men som innbytter føler man seg ofte litt glemt. Jentenes historier tyder dermed på at disse har et annerledes og mer personlig forhold til treneren sin enn guttene. Blant annet kommer det frem at de er avhengig av kontinuerlige tilbakemeldinger. En av informantene mente dette kunne være fordi hun var kvinne:

*Jeg opplevde at mange mister veldig fort selvtilliten ... - det er jo veldig dumt, men det er mange jenter som trenger denne bekreftelsen fra treneren hele tiden, for ikke å psyke seg selv ned. Og hvorfor det er slik vet jeg ikke. Det er sikkert slik med gutter også, men jeg tror det blir mer tydelig med jenter. (Isabell)*

Her hevder hun indirekte at gutter ser ut til å være mer selvstendige enn jenter på fotballfeltet, og mener at jenter har et større behov for bekreftelse, tilbakemeldinger og i det hele tatt å bli lagt merke til. Flere av jentene påpekte at det ”å bli sett” er viktig for deres utvikling:

*Det betyr alt egentlig. Det betyr utrolig mye å bli sett, og få tilbakemeldinger, For (om) ingen da ser at du har lagt ned mye trening i for eksempel kondisjon, styrke eller teknikk ... - at ingen sir noe på det. ... - Å få bekreftelse fra andre er bestandig deilig. (Josefine)*

*En god trener har jo egentlig veldig mye å si. En som ser deg, og har troen på deg og ikke minst kan utfordre deg. For det er jo akkurat som å ha en god og dårlig lærer. Det har jo veldig mye å si for treningshverdagen. (Leah)*

I følge Skogvang og Fasting (2013) blir guttenes posisjon og deres symbolske posisjon noe som blir sett på som naturlig og blir tatt for gitt i fotballfeltet. De kulturelle kodene vil derfor oppleves annerledes for gutter enn for jenter. Guttene tar det for gitt, de er mer komfortabel med det doxiske på feltet. (Hunter et.al., 2005)

Flere studier bekrefter dette faktum og Keathley et.al. (2013) beskriver dette forholdet slik: *Perhaps coaching emerged as such a critical factor to girls because they placed greater emphasis on relationship issues when sizing up the overall merits of their sports experience*

than did boys. (Keathley et.al. 2013: 9) Bourdieu (2000) hevder også at kvinner gjennom sin underordende posisjon har andre forventninger og krav på seg enn menn. De har internalisert en annen kjønns habitus som blant annet kommer til uttrykk ved at kvinner ser på seg selv som mer følsomme enn menn. (Bourdieu, 2000)

Mens jentene snakker om det å bli sett og få tilbakemeldinger, er guttene mer opptatt av at treneren er rettferdig og gir de muligheten til å ta de stegene de må som ung fotballspiller. Martin uttrykte dette slik:

*...- jeg har opplevd en del forskjellige trenere, og treneren har ikke alt å si, men det har veldig mye å si altså ...- at du blir rettferdig behandlet, at man får spille når man burde få spille, at man blir tatt ut (av kampen) om man ikke presterer. (Martin)*

Selv om Martin var fornøyd med trenerne sine på junior elite laget, fortalte han at han tror han kunne utviklet seg til en bedre spiller, om treneren hadde gitt han flere sjanser til å hospitere opp, i større grad enn det han fikk, til A-laget til Sortspettene. Så i likhet Isak, kan det virke som han ikke var like fornøyd med trenerne på A-laget:

*Han (A-lags treneren) turte ikke. Vi følte oss alle sammen, egentlig ganske glemte. Året etter at vi var ferdig så kom en ny trener inn i klubben, og det var massevis av andrelagsspillere som fikk komme opp å prøve seg på A-laget. Og ikke bare en gang, men flere ganger. Det hadde gjort noe med gnisten vår for å satse enda mer. (Isak)*

De andre guttene var også opptatt av å ha en trener som var rettferdig og som kunne legge opp treningshverdagen på en god måte, og en de stolte på:

*En god trener og en trener som gir deg mye spilletid, trenger ikke å være det samme. (...)(...) Det kan være en så god trener som bare det, men så lenge du ikke får spille går det utover trivselen, humøret, det går utover utviklingen din ...- du føler at du kanskje fortjener litt mer og så får du ikke det du fortjener. (Kim)*

Som vi ser snakket jentene om viktigheten av å bli sett. Det kan virke som om jenter som kommer inn i fotballfeltet må ha mer oppmerksomhet fra treneren sin for å få anerkjennelse. Ved å være mann innenfor fotballfeltet har man mer symbolsk kapital og på denne måten er de anerkjent bare ved å være mann innenfor fotballfeltet. Vi ser her at jentene og guttene har både like og ulike beskrivelser om trenerens betydning – og hvordan deres kjønns habitus

virker inn på deres syn på treneren. Vi ser at normene om prestasjons og spilletid påvirker jentenes og guttenes syn på treneren. Samtidig er det interessant at jentene snakker mest om å bli sett og få tilbakemeldinger mens guttenes fokuserer på å bli rettferdig behandlet. Dette tyder på at jenter og gutter opplever fotballfeltet forskjellig og at deres kjønnskapital har betydning for hvordan de opplever sine handlingsbetingelser. (Bourdieu, 2000)

#### 5.4.3 Klubbmiljø

Datamaterialet antyder at venner var en svært viktig betingelse for de som spilte fotball i lavere divisjoner. Sosiale forhold var derimot ikke like signifikant for de som spilte fotball på elitenivå. Selv om både Svern og Leah, som spilte lengst på elitenivå, fortalte at venner var viktig, men at de ikke var avgjørende for at de satset. Det kan virke som om de har vært mer tilpassningsdyktig enn de øvrige informantene, muligens som følge av at de fikk i større grad enn de resterende informantene, anerkjennelse gjennom gode fotballprestasjoner. Leah sa blant annet:

*Jeg hørte av andre jenter som har sluttet, at de kastet bort tiden. De følte de ikke traff vennene sine på trening. (...) Nei, jeg har liksom aldri hatt den problemstillingen. Jeg vet ikke om det er fordi at man skaper vennene sine på de lagene der man er. (Leah)*

Svern uttrykker noe av det samme:

*(...) når jeg forlot ... (hjemlassen) til fordel for totalt ukjente Sortspettene og ble en del av junior satsningen og A-lagssatsningen, så var det jo ikke sånn at jeg tenkte; det her har jeg ikke så lyst til for jeg har ingen skikkelige gode venner på A-laget, Så var det ikke sånn at jeg tenkte det var ødeleggende. (Svern)*

Dette viser at den viktigste motivasjonen for utøvere på det høyeste nivået, for å satse er prestasjon og utvikling. Disse blir anerkjent i feltet på grunn av sine prestasjoner, og det gir den viktigste anerkjennelsen i fotballfeltet. (Hunter et.al, 2005)

For de av informantene som ikke ble elitespillere, hadde venner og miljøet stor betydning. Martin og Isabell, som ikke spilte på elitenivå, understreker betydningen av venner slik:

*Når jeg begynte på universitetet og resten av laget gikk på videregående følte jeg at jeg ikke hadde noe til felles med dem lengre. ...- For meg hadde det sosiale alt å si. Det skaper en trygghet. Det bare er sånn. (Isabell)*

*Jeg tror det sniker seg litt inn sånn gradvis i underbevisstheten at det kanskje er en sånn frykt for at man kanskje ikke har det som trengs. Og så glir den mer og mer over til at man ser at det blir veldig tungt å lykkes. (...) Viss jeg hadde hatt flere av mine nærmeste venner kanskje i samme situasjon ...- hadde jeg kanskje trivdes bedre. (Martin)*

I lys av dette kan en fastholde at venner er en viktig handlingsbetingelse, og kanskje den viktigste betingelsen for utøvere, da spesielt for jentene, som ikke oppnår anerkjennelse gjennom gode prestasjoner. Samtidig er det på det rene at de beste utøverne fokuserer mindre på det sosiale aspektet ved fotballen. For Martins del var for eksempel vennene hans avgjørende for at han trivdes på laget og klarte å presse seg selv til det ytterste. Når det var tunge perioder på junior elite laget med mye press og fokus på prestasjoner, var det viktig for hans del at vennene hans også var der. Det tyder på at trygghet og trivsel i miljøet er viktig for prestasjonene. Det kan det virke som om den sosiale kapitalen er mer avgjørende for de som ikke er blant de beste (Bourdieu, 1995b). Disse utøverne nedlegger dessuten en større investering og innsats for å vedlikeholde sin sosiale kapital. (Skogvang, 2006)

For eksempel viser historiene til Leah og Svenn at de er blant annet dem som de har investert mest i de relasjonelle forholdene de hadde innenfor fotballfeltet, det virket også som om de var, i større grad enn informantene som ikke spilte på elitenivå, tilpasningsdyktig. Som både Leah og Svenn forteller så har de aldri hatt det problemet at de ikke har hatt venner på lagene de har spilt på, i motsetning til Martin og Isabell som savnet det å ha venner på laget, som igjen kan ha ført til at de ga opp satsingen.

## 5.5 Handlingsbetingelser knyttet til økonomi

### 5.5.1 Personlig økonomi

De økonomiske forholdene rundt fotballsatsningen var relativt forskjellige for jentene og guttene. Isabell fortalte at jentene ikke hadde de samme forutsetningene som guttene for å kunne satse på fotball. Guttene kunne drømme om å leve av fotballen og jobbe målrettet mot det, mens jentene måtte ha utdanning og/eller jobb i tillegg til fotball for å overleve. Når det gjelder den personlige økonomien til informantene var støtte fra foreldrene og Lånekassen de to viktigste faktorene. Som nevnt tidligere virker det som om utdanning og jobb tok for mye tid til at Isabell og Trine fortsatte å satse på fotballen. Ut fra det jentene fortalte kan det tyde på at økonomi var avgjørende for at de ikke valgte å satse på fotball. De påpeker at de måtte planlegge fremtiden sin, for fotballen kunne de ikke leve av. Trine uttrykker dette slik:

*Det er ikke akkurat store penger å håve inn på damefotball. Viss det hadde vært sånn at man kunne ...- bli rik av det, så kan det hende jeg hadde tenkt annerledes og bare gitt gass og stått på. Selv om ikke penger egentlig skal ha noe å si, så tror jeg at det har det. (Trine)*

Utdanningsmuligheter viste seg å være avgjørende for alle jentene på forskjellige måter. Isabell og Trine var de to som ikke tok steget fra junior elite laget til A-laget. Skogvang (2006) sier at for å vedlikeholde posisjonen sin eller ”stige i gradene” innenfor et felt, må man øke sin kapital innenfor det spesifikke feltet, man må investere. Skal man bli god i fotball, krever det mye trening, repetisjoner og nok erfaring. Datamaterialet antyder at disse investeringene prioriterte Isabell og Trine bort, som følge av at utdanningen tok for mye tid. Denne situasjonen var forskjellig for guttene. De kunne satse fullt på fotballen og kunne drømme om å leve av det. Det antas at denne tilnærmingen til fotballen har bidratt til guttene var villige til å satse ytterligere mot toppnivå.

For Leah og Josefine uttrykker sin situasjon noe annerledes. De klarte å kombinere fotballsatsing og utdanning. For disse to var det å ta en utdanning ved siden av fotballen, en av handlingsbetingelsene for at de faktisk hadde mulighet til å satse. Som student fikk de økonomisk støtte i former av lån og stipend, og dette gjorde at de klarte å satse. Dette viser at statens støtte til utdanning gir jentene muligheten til å satse:



*Viss jeg måtte jobbet ved siden av å gå på skole og spille fotball, så hadde det aldri gått å satse. Da kunne jeg aldri ha reist bort i helgene eller ...- på fotballkamper. Så det har en klar fordel at man har en god økonomi. (Josefine)*

*Jeg må jo være såpass ærlig å si at jeg skulle gjerne ønske at man hadde kapasitet til og fått vært mer profesjonell. (...) (...) Og jeg syns at de damene som virkelig satser legger ned like mye tid og energi i det, som guttene gjør. Jenter må studere eller jobbe ved siden av for å kunne satse på fotball. (Leah)*

Kim og Svenn fikk kontrakt med A-laget i løpet av det siste året på videregående skole. Så de fortsatte med fotballsatsningen etter endt skolegang. I motsetning til jentene som måtte ta utdanning ved siden av fotballen, for å kunne satse, sier Kim at han fint kunne leve av lønna han fikk av klubben.

Det var også andre forskjeller mellom jentene og guttenes betingelser. Kim for eksempel gikk på privatgymnas som Sortspettene betalte for. På privatskolen ble utdanningen tilrettelagt slik at de kunne trene med A-laget uten å ta fri fra skolen. De kunne også være borte i flere uker av gangen, og fikk den oppfølgingen de hadde behov for, når de kom hjem igjen. Svenn som i dag lever av fotballen gikk på samme videregående skole som resten av informantene, han uttrykte at han fikk fri fra skolen for å trene med A-laget til Sortspettene.

De økonomiske forholdenes innflytelse viste seg på ulike måter mellom informantene. Andre årsaker til frafall var mangel på motivasjon, som følge av blant annet dårligere lønnsmessige betingelser innenfor kvinnefotball, enn innenfor herrefotball. Leah, som Svenn, hadde hele veien en drøm om at hun en dag kunne leve av fotballen, noe som utad viste seg å ikke være like realistisk:

*Jeg tror at viss du skal komme langt som jente så skal du ofre mye. Som gutt så ofrer du ikke like mye. (...) (...) når jenter ...- bikker mellom 25 og 30 så er det mange jenter som ser andre verdier i livet, fordi, det er tungt å holde på sånn. Det er ikke økonomisk å satse på fotballen. (Leah)*

Hun uttrykker også bitterhet over hvor lite anerkjennelse og symbolsk kapital det gir å være kvinne i fotballfeltet:

*Jeg synes det er helt latterlig! Det er irriterende for jentene. Jenter er født jenter, og ...- stakkars oss, det er jo ikke vår feil at vi er stemplet dårligere enn guttene. Guttene har mulighet til å satse mer enn jenter. Og det skulle jo bare mangle med de forutsetningene de har i forhold til de forutsetningene som er i toppserien.*

*(Leah)*

Leah spilte nesten ti år i toppserien, også med spill i Champions League. Hun var dedikert til å satse, men likevel ble det tilnærmet umulig å opprettholde satsingen, når man ikke kunne leve av det. Leahs erfaringer er egnet til å illustrere hvordan jenter utsettes for symbolsk vold i fotballfeltet. (Bourdieu, 1995b)

### 5.5.2 Klubbens økonomi

Flere påpeker at en av grunnene til at Hvitspettene ikke klarte å holde på spillere og trenere, var på grunn av klubbens økonomi, som førte til ustabilitet i gruppa. Fordi økonomien til klubben var for svak ble det ikke skapt den nødvendige oppbygningen og kontinuiteten som for eksempel Sortspettene hadde.

Informantene mine rapporterte derfor om vidt forskjellige hverdager som unge fotballtalenter. Dette gjaldt også når de var ute på reiser, som på turneringer eller bortekamper. Begge junior elitelagene dro for eksempel hvert år på turnering for å få nasjonal og internasjonal motstand. Mens guttene ble losjert inn på hotell, måtte jentene ta til takke med overnatting på skoler og oppblåsbare madrasser. Jentene måtte også betale egenandel, og jobbe dugnad for å kunne delta på turnering. Men slike forskjeller var ikke bare synlig på junior nivå. På elitenivå var det også store forskjeller. A-laget til Hvitspettene spilte i den norske toppserien. Når de dro på bortekamper, måtte de ofte stå opp i 5-6 tiden på morgenen og reise på kampdag. Ved flere anledninger måtte de betale selv og/eller lage matpakke. Sortspettene dro ofte dagen før kamp for å være uthvilt til kamp. I tillegg fikk de mat før og etter hver kamp. Med utgangspunkt i dette, spurte jeg hvordan hverdagene deres ville vært om de hadde vært det motsatte kjønn:

*...- jeg hadde sikkert hatt samme interesse for fotball viss jeg hadde vært jente. Men her er det snakk om tilrettelegging, det er snakk om hvordan man hadde spilt fotball. Økonomi spiller også en viktig rolle. Så er det ikke sikkert at jeg hadde spilt fotball i dag. (Svenn)*

*Da ville man nok både vært bedre, fysisk, men også teknisk, fordi man ville hatt muligheten til å satse mer helprofesjonelt.” (Leah)*

Her ser vi hvordan kjønnskapital har betydning for at talentfulle spillere. (Bourdieu, 2000) Klubbene viser her hvordan de satser mindre på jentene, spesielt når man ser på komfort og økonomi. Dette viser at jentene har dårligere handlingsbetingelser enn guttene, og viser hvordan kjønn har betydning for tilegnelse av symbolsk kapital på fotballfeltet. (Danielsen & Hansen, 1999) Også retningslinjene for utdannings – og trenerkompensasjon til NFF (2012), viser hvordan jentene blir mindre verdsatt og blir mindre anerkjent i fotballfeltet.

### 5.5.3 Økonomisk betydning knyttet til mediedekning og sponsorstøtte

En av hovedgrunnene som blant annet NFF oppgir for at det er stor kontrast mellom herre og kvinnefotball, er at interessen for kvinnefotballen er ikke det samme som for herrefotballen. I 2007 var 36 % av alle sportsoverføringer på norsk tv fotball. Av disse 36 % utgjorde ikke kvinnefotball mer enn 7 %. (von der Lippe, 2008) Hvilke konsekvenser kan dette ha for unge talentfulle spillere som vil satse? I følge Leah er en av konsekvensene følgende:

*Kvinnefotballen blir stemplet for hardt, og dem sammenlignes alt for mye mot herrene. På ski, viss du setter damer opp mot menn så ser du at det er jo forskjell. (...) Damene innenfor fotball blir hele tiden sammenlignet med ...- mannfolkene. (Leah)*

Hun uttrykker videre:

*Skal du se en tv kamp (kvinnefotball), så er det jo for det første null kameraer, det er ett kamera, du får et elendig bilde. (...) damefotballen blir jo dårlig da. Når vi var i Chile fikk vi helt sjokk! Dem hadde jo masse kameraer ...- Skal dem først vise toppserien så gjør dem jo ikke det helhjertet. (Leah)*

*Herrefotball er mer populært, det har flere seere og mer mediedekning. Og derfor er det sånn at sponsorer vil da sponse, der man blir eksponert mest, og det skjer jo definitivt i, i herrefotballen. Og klart, med billettinntekter, på ... (hjemmekampene til Sortspettene) så var det vell oppe i fire og et halvt tusen i snitt. Hvitspettene var vell kanskje oppe i 80 stykker. Og klart da når damefotballen ikke får samme sponsorinntekter blir det sånn. Og det, det er jo kjedelig at markedet bestemmer.” (Svenn)*

Leah og Josefine hevder at lavere kommersialisering av kvinnefotballen må ta litt av skylden for at den blir sett på som dårlig, men det viktigste er at den hele tiden blir sammenlignet med herrefotballen. Noen av jentene sier i intervjuene at de aksepterer at herrefotballen får større verdi. Når jentene da selv aksepterer at herrefotballen har større verdi, er det uttrykk for symbolsk vold. (Bourdieu, 1995b) Svenn tror at sammenligningen mellom kvinnefotball og herrefotball kan komme av at jentene og guttene spiller på like store baner og med like store baller. Han forteller blant annet at han har tenkt på hvordan kvaliteten kan bli bedre i kvinnefotballen, og foreslår da, å lage mindre baner, slik at det blir mindre avstander på banen

for jentene, på denne måten kan det se ut til at det går fortere, siden det foregår på mindre områder, slik som det gjør i håndballen.

## 5.6 Spillerportrett

Her vil jeg presentere to spillerportrett, som er skapt ut fra oppgavens datamateriale. Dette gjør jeg for å konkretisere funnene fra analysen. Disse portrettene består av en mannlig spiller og en kvinnelig spiller. For å vise hvilke kontraster det er mellom dem, skal jeg beskrive en av informantene som ble elitespiller og en av informantene som ikke ble elitespiller. Ut fra funnene i analysen har jeg valgt å bruke Svenn som og Isabell som hans motpart som representanter til disse spillerportrettene. Avslutningsvis vil jeg prøve å konkludere med hvilke handlingsbetingelser som har vært avgjørende for informantenes del, enten om de ble elitespillere eller om de sluttet med fotball. Som man ser nedenfor har Svenn og Isabell hatt relativt ulike erfaringer, opplevelse og inngang inn mot fotballfeltet. Svenn gikk inn i feltet med en drøm om å leve av fotballen. Isabells inngang til feltet var preget av sosiale relasjoner. Disse relasjonene var også avgjørende for at hun sluttet satsingen. Mens for Svenns del var alltid fotballen viktigst. Men i motsetning til Isabell, lå alt til rette for at Svenn kunne satse på fotball. Det kan virke som om sosiale relasjoner var mindre viktig for hans del, i alle fall i følge han selv. Mens økonomi var viktig for Isabell virker det som om Svenn har fullt ut konsentrert seg om fotballen, og har ikke måttet bekymre seg for hans personlige økonomi.

### 5.6.1 Svenn

Svenn er 25 år gammel og har spilt fotball i eliteserien siden han var 19. Han vokste opp på et lite tettsted i en distriktskommune. Der vokst han opp med en svært fotballinteressert familie. Familien var for Svenns del avgjørende for at han startet med fotball. I tillegg la han stor vekt på at han syntes fotball var ekstremt gøy. Mens flere av de andre informantene startet på grunn av venner, var venner avgjørende for Svenns del, i den grad at uten dem hadde det ikke vært noe fotballag å spille for. Faren til Svenn var trener helt frem til han startet med seniorfotball. På denne måten kan det tyde på at Svenn har fått opplæring i de

kulturelle kodene som gjelder innenfor fotballfeltet helt fra oppveksten av. Han har alltid hatt en drøm om å kunne leve av å spille fotball. Dette tyder på at Svenn har hatt mulighet til å satse alle kortene på fotballen. Svenn hadde faren som trener i barndommen og det kan derfor virke som om fotball var en selvfølgelig aktivitet for han. Hans dedikasjon til fotballen virket å være avgjørende.

Når han startet på videregående skole flyttet han til en større by for å gå på idrettslinje, med fotball som fordypningsfag. Samtidig begynte han å spille fotball på junior elite laget til Sortspettene. Der spilte han en liten stund, før han gjennom hospiteringsordningen til Sortspettene, fikk mulighet til å trene med A-laget. I løpet av tiden hans på videregående skole fikk han en fast treningsordning med A-laget. For å få best mulig tilrettelegging for skole og satsing på fotball, pleide assistenttreneren hans å hente han fra skolen til trening. Dette for at han skulle få med seg mest mulig av undervisningen på skolen.

Treneren spilte også en betydelig rolle for han. Svenn uttrykte selv at han har vært veldig heldig med trenerne han har hatt helt fra oppveksten og frem til i dag. De stolte på han og ga han tillit fra tidlig alder, både i hjemklubben og i Sortspettene. Til tross for at han var fornøyd med trenerne sine, uttrykte han også at han ikke likte å være avhengig av andre personer for å lykkes med fotballen. Svenn uttrykte selv at han var heldig med den nye treneren på A-laget, siden han lot junior elite spillerne hospitere hyppigere enn den tidligere treneren gjorde. Så det kan også virke som om trenerne Svenn hadde har vært avgjørende for at han fikk sjansen på A-laget i så stor grad som han gjorde. Siden han fikk trent fast med A-laget kan det virke som om trenerne så på potensialet hans som stort, og på denne måten hadde han mulighet til å utvikle fotballhabitusen ytterligere. Når han var 19 år gammel fikk han fast kontrakt med Sortspettene, noe som gjorde at han kunne utleve drømmen om å leve av fotballen. For Svenns del virker det som om betingelsene han har hatt i karrieren har vært avgjørende for at han ble elitespiller. Trenerne bidro, klubbens ressurser bidro, en sterk fotballinteresse i familien bidro, og han hadde en intens lidenskap til fotball som få av de andre informantene viste.

### 5.6.2 Isabell

Isabell er 26 år gammel og vokste i en distriktskommune. Hun startet med fotball, siden venninnene hennes gjorde det. Interessen hennes for fotball først ble tydelig når hun kom i tenårene. I oppveksten drev hun også med andre idretter, fordi vennene hennes også drev med dette. Hun forklarer videre hvor mye samholdet disse jentene i mellom hadde å si for deltagelsen. I et punkt i intervjuet uttrykker hun tydelig at de sosiale relasjonene innenfor fotballfeltet betydde alt for henne.

Isabell flyttet til en større by og begynte på samme videregående skole og idrettslinje som Svenn. Da startet hun samtidig på junior elite laget til Hvitspettene. Mens de andre informantene beskriver hva som har vært viktig for deres utvikling som fotballspillere, beskriver Isabell de relasjonene hun har fått gjennom å spille fotball. Og uttrykker videre at disse relasjonene var de beste minnene fra hennes fotballkarriere. Hos Hvitspettene fikk hun mulighet til å hospitere på A-laget en gang. Men hun sa selv at hun da, allerede, hadde bestemt seg for å bytte mindre satsende klubb, og dermed satt en slutt på satsingen. Isabell uttrykte også at det virket som om Hvitspettene ikke prioriterte junior laget, da herrelagene fikk bedre treningstider enn de fikk. Isabell nevnte at hun ikke hadde tenkt noe over dette tidligere. Men uttrykte at det var urettferdig når hun ble spurt om hva hun tenkte om det nå. Treneren til junior elite laget til Hvitspettene var i følge Isabell dyktig. Men som Isabell beskriver så har jenter større behov for oppmerksomhet og tilbakemeldinger. Og når man er innbytter på et lag, fører det ofte til at denne oppmerksomheten og tilbakemeldingene uteblir. Isabell tilbrakte store deler av tiden på videregående skole og Hvitspettene som skadet. Det kan tyde på at dette var en av grunnene til at hun sluttet satsingen. Skadde spillere får ofte lite oppmerksomhet fra trenere, siden de må konsentrere seg om de aktive spillerne. Men det virker også som om det var flere årsaker til at hun sluttet fotballsatsingen. For det første for at hun ikke hadde vennene sine på junior laget lengre. Dette var like viktig for henne når hun ble eldre som når hun var yngre, de relasjonelle sidene av fotballen var som nevnt den viktigste grunnen til at hun spilte fotball. En annen grunn var at studiene tok for mye av tiden hennes, etter at hun gikk til en mindre satsende fotballklubb sluttet hun helt med fotball. Studiet tok for mye av tiden, og hun hadde ikke lengre tid til fotball. Den siste grunnen til at hun ikke gikk 100 prosent inn for satsingen var økonomien. Jentene fikk ingen form for økonomisk

utelling for å spille fotball på junior elite laget. Tvert i mot. De jobbet utallige timer med dugnad for å ha råd til å dra på turnering en gang i året. I tillegg måtte de betale en egenandel for å dra på disse turneringene. Svensen nevnte i motsetning til Isabell ingenting om dugnader. Isabell forklarer også at hun følte det ikke var vits for jenter å satse på fotballen, siden de ikke kan leve av det. For å oppsummere kan det virke som om disse ovennevnte betingelsene var avgjørende for at Isabell ikke ble elitespiller. I tillegg, som følge av dårlige betingelser valgte Isabell selv å slutte satsingen, til tross for at, rett før hun byttet klubb fikk muligheten til å hospitere opp til A-laget. Det virket ikke som om hun var interessert i å se hvor god hun fotballspiller hun kunne blitt. Det kan virke som om at kjønns betydning, allerede fra oppveksten av hadde en avgjørende betydning for at hun ikke ble elitespiller.



## 6 Avsluttende diskusjon og videre forskning

Dette kapitlet belyser de sentrale funnene som kom frem i denne studien. Videre reflekterer jeg over hvordan bruk av kvalitativ metode har gitt meg utfyllende og produktiv data. Avslutningsvis gjør jeg meg noen tanker om videre forskning.

### 6.1 Sentrale funn

#### 6.1.1 Hvilke betydninger har ressurser knyttet til oppvekst?

Den tydeligste grunnen for de som ikke ble fotballspillere på elitenivå kan det ut fra oppgaven å lese det virke som om la større vekt på betydningen av å spille fotball med venner, enn de som ble elitespillere. Både guttene og jentene uttrykte, ved flere anledninger, dette. Det er derimot forskjell mellom kjønnene her. Guttene sa at de startet med fotball for at det var sosialt, men og for at de syntes fotball var gøy. Mens jentene uttrykte, i større grad enn guttene, at de sosiale relasjonene var svært viktig for at det startet å spille fotball. Det kan derfor virke som om valg av idrett var tilfeldig for jentene. De ga inntrykk av at interessen for fotball kom senere.

For jentene virker det som om de sosiale relasjonene har vært viktig hele veien. For jentenes del kan det virke som om de maskuline verdiene og kjennetegnene fotballen er preget av var avgjørende. (Hjelseth & Hovden, 2014) Inngangen til fotballfeltet var for jentene, i større grad enn guttene, preget av relasjonelle forhold. Noe som viser at jentene og guttene kan ha hatt en ulik tilgang til fotballfeltet. Studien viser også at vennskap og sosiale relasjoner er minst like viktig for de fleste informantene på junior elite lagene som det var i oppveksten. Men det kan virke som om, de guttene som ikke ble elitespillere la større vekt på vennskap senere, enn de gjorde i oppveksten. Det kan virke som om det kan ha noe med usikkerhet i forhold til laget, trenere og klubben å gjøre.

Det kan i tillegg, virke som om Leah utviklet en maskulin habitus. Leah omfavnet de maskuline verdiene som fotballfeltet er preget av. Hun visste gode fotballegenskaper tidlig, og sa selv at hun trente med gutter hele oppveksten, i tillegg til at hun hadde faren som trener, og som fulgte henne opp hele veien. Dette samsvarer med tidligere forskning, hvor Fundberg og Lagergren (2015b) beskriver at om jenter skal lykkes som fotballspillere, må de omfavne de

maskuline verdiene idretten medfører. Mens det kan se ut til at Leah omfavnet de maskuline verdiene, kan det motsatte sies om de resterende jentene. Man kan heller si at de omfavnet det sosiale aspektet fotballfeltet medfører, gjennom at det er et lagspill.

## 6.1.2 Hvilke betydninger har ressurser knyttet til klubbene og trenere og generelle rammevilkår?

### 6.1.2.1 *Ressurser knyttet til klubbene*

Klubbstrukturen var relativt forskjellig for jentene og guttene. Det var forskjell innad i klubbene mellom A-lagene og junior elite lagene. Men den aller største forskjellen lå mellom klubbene. Sortspettene hadde ressurser både på junior elite og A-laget. Junior elite laget fikk som nevnt tidligere dra på nasjonale turneringer dekt av klubben, hvor junior lagene til eliteseriekubbene møtte hverandre. Junior elite laget til Hvitspettene dro også på turnering, men fikk ikke i nærheten av den samme tilretteleggingen rundt turneringen som guttene gjorde. Som vist tidligere var det også stor forskjell mellom A-lagene til klubbene. Forholdene for reisene var vidt forskjellige. Sortspettene dro ofte dagen før kamp for optimal oppladning, mens jentene dro tidlig på morgenen, og måtte til tider ordne mat i forkant og etterkant av kamp selv.

For informantene som ikke ble elitespillere, kan det i deres tilfelle virke som om klubbstrukturen var ødeleggende. Spesielt for guttene. Som nevnt tidligere hadde de en type ”vinn eller forsvinn” situasjon i Sortspettene. Da de ble for gamle for å spille på junior elitelaget, ble de som ikke fikk kontrakt med A-laget fristilt fra Sortspettene. På denne måten kan det tyde på at guttene hadde vanskeligere og tøffere kriterier for å bli elitefotballspiller. Disse uttrykker også at denne ordningen bidro til at de mistet motivasjon og valgte å trappe ned på fotballsatsing etter fristillingen fra Sortspettene. De som ble elitespillere uttrykker stort sett at klubbene har lagt bra til rette for deres fotballsatsing. Som nevnt tidligere kan det, ut fra historien til informantene, virke som om at siden disse ble sett på som gode fotballspillere fra tidlig alder, har oppfølgingen vært bra hele veien. Da fra foreldre, men også fra trenere og klubbens side.

### 6.1.2.2 *Ressurser knyttet til trenere*

Det virker som om, de som har foreldre som har fulgt opp barna og har hatt en lidenskap av fotball, og som også har blitt fulgt opp av trenere, presterer godt. De blir fulgt opp på en bedre måte enn de resterende informantene. Et felles kjennetegn for de som ble elitespillere var at de hadde foreldrene som trenere i oppveksten. Det å følge opp i forhold til prestasjon, ser ut til å ha vært tilfellet hos informantene i studien, både hos guttene og jentene. Ut fra oppgavens analysedel kan det virke som om idrettslig prestasjon er avgjørende, med tanke på oppfølging fra klubbens side. Skogvang (2006) avdekket store ulikheter mellom kvinne – og herrefotball (som går ut på økonomiske rammebetingelser), men hun fant også likheter mellom kjønnene. Disse likhetene dreide seg om gleden utøverne spillerne får ved å spille fotball. Denne gleden kom oftest gjennom sosiale relasjoner, men også i former av mestringsfølelse. Hun beskriver videre, for at utøverne skulle kunne føle glede ved å spille fotball var mestringsopplevelser gjennom fotballprestasjon viktig. (Skogvang, 2006) Dette stemmer overens med min studie. De som ble elitespillere uttrykker at de hadde en større glede ved å spille fotball, enn de som ikke ble det.

De mannlige informantene som ikke ble elitespillere uttrykker at de var fornøyde med trenerne de hadde på junior elitelaget, men de var mindre fornøyde med trenerne til A-laget. Sverre startet på Sortspettene et år senere enn Isak og Martin. Han uttrykker at det kom en ny trener inn på A-laget som ga hyppige hospiteringsmuligheter til de unge talentene på junior elitelaget. Dette skjedde når Martin og Isak ble fristilt fra Sortspettene. På denne måten tyder datamaterialet på at treneren har vært en avgjørende betingelse.

Jentene føler at det å ”bli sett” og kontinuerlige tilbakemeldinger var viktig. Dette kan være et tegn på at jentene i utgangspunktet ikke følte seg hjemme i fotballfeltet, som følge av at fotballfeltet er preget av maskuline verdier. (Fundberg & Lagergren, 2015b) Guttene får anerkjennelse fra starten av i fotballfeltet, det får ikke jentene. Det kan virke som om søker anerkjennelse på en annen måte, blant annet fra treneren. Det er ikke gitt, på samme måten som med guttene, at kvinner får anerkjennelse bare ved å spille fotball. Jenter som oppfører seg nærmere doxa, får anerkjennelse via prestasjon. Det er de mannlige dominerende normene som strukturerer fotballfeltet slik. Derfor kan det virke som om jentene må bruke en annen strategi for å få anerkjennelse. Fotballfeltet er som nevnt preget av en maskulin dominans. (Grundlingh, 2010) Ut fra studien kan det virke som om jentenes prestasjoner i stor grad er

avhengig av anerkjennelse, som følge av at fotball er sett på som en maskulin arena. For at jenter skal kunne prestere i fotball må de omfavne maskuline verdier og egenskaper som preger fotballfeltet. (Fundberg og Lagergren, 2015b) Blant annet besto trenerne, til informantene nesten utelukkende menn. Datamaterialet kan tyde på at treneren ikke tok hensyn til dette, at de ikke reflekterte over jentenes situasjon. Dette ser ut til å samsvare med tidligere forskning, hvor mannlige trenere ofte trener jenter, slik de ville trent gutter. (Fundberg & Lagergren, 2015b)

Guttene var i større grad enn jentene opptatt av at treneren er rettferdig. Misfornøyd med treneren på A-laget. Studien viser videre at jentene og guttene stiller ulike krav til fotballtrenere. Gutter la stor vekt på at de må kunne stole på treneren og ikke minst at treneren stoler på dem. Fotballfaglig forståelse og rettferdighet er også kvaliteter guttene mener en trener bør inneha. Jentene er enig med guttene om at fotballtreneren må ha fotball faglig forståelse og kunnskap. Men samtlige jenter uttrykte at det var viktig at trenerne ”ser deg”. Dette tolker jeg dit hen at jentene søker anerkjennelse fra trenerne.

### *6.1.2.3 Klubbmiljø*

Det som er interessant her er at de sosiale relasjonene er like viktig for flere av informantene i eldre alder, ikke bare i oppveksten. I tillegg nevner Martin og Isak også viktigheten av dette. I motsetning til jentene, la de mest fokus på at fotball var gøy når de vokste opp, mens når de ble eldre, kan det tyde på at viktigheten av å ha venner på laget ble større.

Leah og Svern, som spilte på toppnivå lengst, fokuserte også på sosiale aspekter ved fotballen, men dette var i større grad tilknyttet familiære forhold. Videre kan det tyde på at datamaterialet viser at utøvere som Leah og Svern i større grad er tilpasningsdyktig, sosialt sett, idet de forteller de aldri har følt seg ekskludert, i motsetning til Martin og Isabell som savnet gode venner på laget. Det antas at de sistnevnte informantene falt fra blant annet på bakgrunn av slike sosiale faktorer. Av erfaring vet jeg dessuten at de beste utøverne normalt blir akseptert sosialt, dette som en følge av gode sportslige prestasjoner. Gode ferdigheter vil således bidra positivt til videre satsing.

De av informantene som ikke ble elitespillere nevnte flere ganger viktigheten av å føle seg trygg og trives i fotballfeltet. Dette fikk de gjennom de sosiale relasjonene de hadde i lagene. De kvinnelige informantene oppgir mangel av sosiale relasjoner i Hvitspettene som en av

grunnene til at de sluttet fotballsatsingen. Mens De mannlige informantene uttrykker at det hadde muligens vært lettere å satse hardt på fotballen om de hadde hatt flere nære venner på laget.

### 6.1.3 Hvilke betydninger har ressurser knyttet til økonomi?

Økonomiske rammebetingelser var en av de viktigste temaene vi var innenfor i intervjuene. Spesielt når det kom til forskjell mellom jentene og guttene. Datamaterialet tyder på at dette var en av de viktigste handlingsbetingelsene, spesielt for jentene.

#### 6.1.3.1 Klubbens økonomi

Guttene hadde lite å utsette på Sortspettens økonomiske rammebetingelser. De fikk som nevnt god tilrettelegging for blant annet treningsvilkår reiser som skapte trygghet og kontinuitet for guttene som var del av klubbens struktur. Hvitspettene hadde en helt ulik hverdag enn guttene her. Det virket ikke som om klubbens økonomi var avgjørende på noen måte for guttene. Mens for jentenes del ble det mye mas rundt det konstante økonomiske jaget hos Hvitspettene. Josefine nevner at det økonomiske jaget ble, for henne så slitsomt til slutt, at hun ga opp satsingen, til tross for at hun var en av de som ble elitespillere. Dugnader, dårlige reiseforhold og for lite utbytting ved å spille fotball ser ut til å ha vært avgjørende faktorer. Kontinuiteten og tryggheten guttene hadde, var ikke tilfellet for jentene

#### 6.1.3.2 Personlig økonomi

Informantenes personlige økonomi var avgjørende på flere måter. For de som ble elitespillere, har de økonomiske rammebetingelsene vært veldig ulike. De mannlige informantene som ble elitespillere uttrykker at de kunne leve av fotballen etter videregående skole, og kunne på derfor konsentrere seg fullt om fotball. De kvinnelige informantene som ble elitespillere måtte finne en alternativ måte for å kunne satse. For dem ble utdanning en konsekvens av at de hadde andre handlingsbetingelser. De måtte ta utdanning ved siden av fotballen, på denne måten fikk de økonomisk støtte fra statens Lånekasse. Men da fikk da ikke i likhet med guttene konsentrert seg kun på fotball. På denne måten kan det illustreres hvordan guttene får symbolsk kapital gjennom prestasjoner i fotball, gjennom økonomisk kapital, mens jentene ikke får det. (Hunter et.al, 2005)

Utdanning ble også en konsekvens av at jentene har andre handlingsbetingelser for de kvinnelige informantene som ikke ble elitespillere. Men på en annerledes måte. De sluttet fotballsatsingen som en konsekvens av at de ønsket å bruke mer tid på utdanningen, og følte ikke at tiden strakk til for å gjøre begge deler. I tillegg uttrykker alle jentene hvordan de utsette for symbolsk vold (Bourdieu, 2000) ved at de ikke kan satse for fullt på fotball, på grunn av at de økonomiske rammebetingelsene ikke ligger til rette for dem, slik det gjør for guttene. Jentene uttrykker også at fotballkarrieren deres kunne blitt annerledes om de kunne hatt samme drøm, som guttene, om å leve av fotball.

### *6.1.3.3 Sponsor og media*

Det kan virke som om rollen sponsorer og medieeksponering har, har vært avgjørende for en del av jentene. Grunnen til at flere kvinnefotballklubber i Norge ikke klarer å satse fullt ut på jentene er på grunn av økonomien. Herrefotballen får eksponering via media og dermed blir de ettertraktede sponsorobjekter. Det motsatte kan da sies om kvinnefotballen. Som en indirekte grunn til dette, har det ført til at flere av jentene ser på fotball som en umulig karrierevei, og velger derfor jobb og studier når det gjelder sikring av fremtiden.

Skogvang (2006) beskriver i doktorgraden sin ved flere anledninger hvilke forskjeller det er mellom kvinne – og herrefotballen i Norge. En stor del av grunnen til denne forskjellsbehandlingen er medias rolle. Ved hjelp av denne kommersialiseringen får klubbene bedre økonomiske forutsetninger, og skaper dermed bedre vilkår for spillerne. Hun konkluderer videre med at som følge av dette er det en skjev fordeling, med tanke på de økonomiske rammebetingelsene mellom kvinne - og herrefotball. (Skogvang, 2006)

### *6.1.4 Oppsummering*

Som oppgaven viser har de mannlige og kvinnelige hatt like og ulike handlingsbetingelser for å lykkes som fotballspiller. De største forskjellene fremtø i former av økonomiske rammebetingelser informantene hadde. En konstant sammenligning mellom herre – og kvinnefotball ser ut til å ha litt av skylden for det. Men hvorfor sammenlignes kvinnefotballen med herrefotballen? Og hvorfor blir herrefotballen da standardnormen? I følge Hjelseth og Hovden (2014) kan det se ut til at mange journalistene har en form for ”tatt for gitt” forståelse av fotball som en maskulin arena. Herrefotballen får dermed en makt som er doxisk, og blir

gitt større verdi (Hjelseth & Hovden, 2014) Denne symbolske makten herrefotballen besitter, kommer ifølge Skogvang og Fasting (2013) fra en sosialiseringssprosess som tilsier at herrefotball er doxisk, og således gir makt innenfor feltet. (Skogvang & Fasting, 2013)

Studien viser at kjønn har noe å si for handlingsbetingelsene til informantene. Det som var tydelig i denne studien var at jentene oppsøkte anerkjennelse på en annen måte enn guttene. Fra jentenes opplevelse å se, kan det virke som at jentene følte seg mindre hjemme i fotballfeltet, at de følte at deres kjønnskapital er mindre verd. (Hunter et.al, 2005) Her ser vi også hvordan jentene hadde andre handlingsbetingelser å forholde seg til. Som følge av dette ser vi også hvordan kjønnskapital har betydning for at talentfulle spillere. (Bourdieu, 2000) I tillegg til at klubbens økonomiske kapital, viser hvordan kjønn har betydning for tilegnelse av symbolsk kapital. (Danielsen & Hansen, 1999)

Som kvinnelig fotballspiller har du, på ovennevnte bakgrunn, allerede mindre symbolsk kapital å vise til. Som vist, var det forskjeller i klubbene til jentene og guttene i denne studien. Samtlige jenter fokuserte for eksempel på betydningen av studier ved siden av fotball, og at det er tidskrevende og vanskelig å kombinere fotball og studier. For jentene var Lånekassen deres personlige økonomiske sponsor. Dette tilsier at det bare er en liten gruppe jenter som kan bli elitespillere; de som studerer, eller på andre måter kan skaffe seg midler for å satse på fotball. De har marginale handlingsbetingelser. Som jentene selv sier, så er de vant til at det er slik, de har lært seg å godkjenne det. Dette viser hvordan symbolsk vold gjør det ekstra vanskelig for jenter å satse på fotball.

Som utdanningskompensasjonsordningen til NFF viser, ser det ut til at de vil ha segregering mellom kvinnefotballen og herrefotballen. Det norske fotballforbund har ulike økonomiske retningslinjer for kvinner og herrer. Er ikke dette diskriminering? Disse maktstrukturene gjør det vanskelig for kvinne å satse på fotball. Hva må til for at kvinnefotballens status skal heves? Det kan se ut til at eventuelle forandringer ikke trer inn før det er avdekket og omdefinert hvem som skal ha symbolsk makt. Gutter vet at lykkes de, kan de leve av fotballen. Jentenes satsing blir halvveis, og det eventuelle potensialet blir for mange ikke oppnådd, foreløpig.

## 7 Videre forskning

Studiens formål var å skape ny kunnskap om viktige handlingsbetingelser for et ungt fotballtalents satsing. Fokuset har vært på handlingsbetingelser knyttet til familie, venner, økonomi og klubbressurser. Dette er sentrale temaer, men dette er bare det første steget, og behøver videre forskning, som en forlengelse av dette studiet. Et annet steg videre å studere trenertyper på begge kjønn, og da få med utøver – og trenerperspektiv, da kanskje spesielt rettet mot seniornivå med en bredere aldersgruppe. For å få et mer konkret blikk over hva disse kodene er, må en gå inn i denne arenaen og se på hva slags logikk og normer det er som styrer. Derfor er det viktig at det blir forsket videre rundt dette temaet.

Ut fra at vi har lite kunnskap om klubber, vil jeg fra egen erfaring også foreslå en studie på hvordan trenere på barnenivå opererer. Som tidligere forskning og studien min viser, må trenere ta stilling til hvilket kjønn de er trenere for. Jente og gutter har behov for ulik adferd fra trenerne. For at vi skal få endring på dette, er det viktig å starte på barnenivå.

Som masteravhandlingen min belyser er det store forskjeller mellom herre – og kvinnefotball i Norge. På flere måter. Norge er et land som vil oppnå likestilling, men i fotballfeltet i Norge er det ulik verdsetting mellom kjønnene. Som vist tidligere virker det som om NFF (2012), ut fra Utdannings – og treningskompensasjon legger opp til segregering. Hva har dette å si for likestilling? Her er det nødvendig med en undersøkelse av organisasjoner og forbund, og se hvilke kjønnsintegreerte diskurser som ligger i strukturene.

Etter egen erfaring, oppgaven min og tidligere forskning ser man hvordan kvinnefotball blir underprioritert, og ikke satt pris på. Derfor mener jeg det er nødvendig at det blir satt i gang tiltak for å endre på dette. En måte å endre på dette kan være å få kvinnefotball, i større grad enn nå, eksponert i media. En undersøkelse av hva som må til for at kvinnefotball skal få mer tid på norske tv-skjermer, kan også være en forlengelse av denne oppgaven.



## 8 Litteraturliste

- Bourdieu, P. (1995a). *Dinstinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften* (oversetter: Prieur, A. & Barth, T.). Oslo: Pax.
- Bourdieu, P. (1995b). *Den kritiske ettertanke: Grunnlag for samfunnsanalyse* (oversetter: Nicolaysen, B,K & Wacquant L,J,D.). Oslo: Samlaget.
- Bourdieu, P. (2000). *Den maskuline dominans*. Oslo: Pax Forlag.
- Danielsen,M.& Hansen, A. (1999). *Makt i Pierre Bourdieus Sosiologi*. Ad Notam Gyldendal.
- Funberg, J. & Lagergren, L. (2015a, November 11). På väg mot eliten: Vad kan förväntas av kvinnliga idrottare? *Idrottsforum.org* , ss. 1-18.
- Fundberg, J. & Lagergren, L. (2015b). Varför är det tjejer som spelar damfotboll? Om formande, genus och (re-)produktion av ojämslidd idrott. *Scandinavian Sport Studies Forum* , ss. 65-83.
- Fasting, K. (2003, August 06). Small country - big results: Women's football in Norway. *Soccer & Society* , ss. 149-161.
- Grundlingh, M. (2010, May 03). Boobs and balls: Exploring issues of gender and identity among women soccer players at Stellenbosch University. *Agenda: Empowering women for gender equality* , ss. 45-53.
- Haugenes, M. (2013). *Kvinnelige trenere i toppfotball - En studie av hvordan det er å være kvinne innenfor en mannsdominert kultur*. Bø: Høgskolen i Telemark.
- Hjelseth, A. & Hovden, J. (2014, Mars 11). Negotiating the status of women's football in Norway. An analysis of online supporter discourses. *Euorpean Journal for Sport and Society* , ss. 251-275.
- Hunter, L. & Smith, W. & Emerald, E. (2005). *Pierre Bourdieu and Physical Culture*. London and New York: Routledge.
- Jacobsen, I. D. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode 2.utgave*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS - Norwegian Academics Press.

- Keathley, K., Himelein, M., & Sringley, G. (2013, Juni). Youth Soccer Participation and Withdrawal: Gender Similarities and Differences. *Journal of Sport Behaviour* , ss. 171-188.
- Kvarv, S. (2010). *Vitenskapstori: tradisjoner, posisjoner og diskusjoner* . Oslo: Novus Forlag.
- NFF (2012) Trenings - utdanningskompensasjon retningslinjer. Hentet fra:  
<https://www.fotball.no/nff/Overganger/Trenings--og-utdanningskompensasjon/>
- Priour, A. (2006). En teori om praksis. I H. Reitzel, *Pierre Bourdieu: en introduktion* (ss. 23-71). København: Hans Reitzels Forlag.
- Shilling, C. (2004). *Physical Capital and Situated Action: A New Direction for Corporal Sociology*. British Journal of Sociology of Education.
- Skogvang, B.O. (2006). *"Toppfotball - et felt i forandring*. Oslo: Doktorgrad ved Norges Idrettshøgskole.
- Skogvang, B. O. & Fasting, K. (2013, October 16). Football and sexualities in Norway. *Soccer & Society* , ss. 872-886.
- Szeman, I. &. (2011). *Cultural Theory. An Anthology*. WILEY-BLACKWELL, A John Wiley & Sons, Ltd, Publication.
- Thing, L. & Wagner, U. (2014). *Grundbog i idrætssociologi*. København: Munksgaard.
- Tjønndal, A. (2014). *Ledelse og kjønn i bokseringen - En kvantitativ og kvalitativ studie av ledelsesadferd og betydninger av kjønn blant norske boksetrenere*. Trondheim: NTNU.
- Ullrich-French, S. &. Smith, L.A.(2009, Januar). Social and motivational predictors of continued youth sport participation. *Psychology of Sport and Exercise* , ss. 87-95.

## 9 Vedlegg

### 9.1 Informasjonsbrev og samtykkeerklæring til intervju

#### Forespørsel om deltakelse i forskningsprosjektet

##### Utviklingsarena til toppfotballen

En studie av ungdomsspillere som rekrutteres til toppserien og eliteserien

##### **Bakgrunn og formål**

Mitt hovedfokus i masteroppgaven (som jeg tar via UiT – Norges arktiske universitet) vil ha fokus på hvilke rammefaktorer, motiver og muligheter som kan være avgjørende for at talentfulle ungdomsspillere blir elitefotballspillere, og hva kjønn betyr i denne sammenheng. For eksempel vil jeg se på hvilke ressurser knyttet til personlige forhold som familie, venner, utdanning økonomi etc. og til klubben som for eksempel trenerkvalifikasjoner og økonomi, som kan være avgjørende for utviklingen og mulighetene til kvinnelige og mannlige spillere.

Det jeg håper å kunne få svar på i denne oppgaven er hvorvidt kulturelle, familiære og organisasjonelle forhold har hatt å si for en ungdomsspiller i en talentgruppe og utøverens vei mot å bli toppspiller på det høyeste nivået i Norge. Med dette som utgangspunkt har jeg kommet frem til følgende problemstilling:

Hovedproblemstilling:

**Hvilke handlingsbetingelser kan være avgjørende for at talentfulle ungdomsspillere i fotball kan bli toppspillere, og hvilken betydning kan kjønn spille i denne prosessen?**

Dette vil jeg søke svar på gjennom å undersøke hvordan noen sentrale rammebetingelser og forventninger knyttet til miljøet rundt talentfulle spillerne påvirker deres prestasjonsutvikling

og motivasjon. Jeg vil her særlig legge vekt på å få kunnskap om følgende rammebetingelser og forventninger:

- 1) **Hvilke betydninger har ressurser knyttet til oppvekst.**
- 2) **Hvilke betydninger har ressurser knyttet til økonomi.**
- 3) **Hvilke betydninger har ressurser knyttet til klubben, for eksempel tilgang på trenerressurser og generelle rammevilkår.**

Det jeg kunne tenkte meg å ha med i undersøkelsen min er fire gutter og fire jenter som var en del av denne satsingen og som har spilt eller spiller på det høyeste nivået i Norge i dag. To gutter og to jenter som spiller/har spilt fotball på et lavere nivå. Og til slutt to gutter og to jenter som har spilt fotball på elitenivå. Disse kommer jeg til å velge ut strategisk. Dette fordi jeg kjenner fotballmiljøet veldig godt, og har et godt nettverk der. Derfor kommer jeg selv til å velge ut de personene jeg kunne tenkt å ha med i dette prosjektet. Jeg blir å forhøre meg med de som jeg mener sitter inne med mest kunnskap og erfaringer på dette området.

### **Hva innebærer deltakelse i studien?**

Formålet med denne undersøkelsen er å få en bedre forståelse for hvilke faktorer som ligger til grunn for at en fotballspiller på junior nivå slår gjennom i toppen (norsk toppserie/eliteserie) i Norge. Spørsmålene vil omhandle hvilke vilkår de har hatt mens de var yngre og hvordan det er lagt til rette for dem i satsningsklubben de har vært en del av. Og ikke minst om det er noen ulikheter mellom kjønnene. Da tenker jeg i hovedsak på om det er lagt bedre til rette for gutter enn det er for jenter eller motsatt i løpet av tiden som et talent i en talentsatsningsgruppe.

For å finne svar på dette, eller for å få en bedre forståelse for dette har jeg valgt å bruke en kvalitativ fremgangsmåte. Jeg kommer til å utføre dybdeintervju med informantene mine. Jeg blir å utføre det man kan kalle et halvstrukturert intervju. Intervjuene kommer til å foregå enten over telefon eller ved at jeg møter informantene ved deres hjem eller at vi blir enig om hvor vi kan utføre intervjuet. Men det viktigste er at intervjuene foregår uten forstyrrelser slik at oppmerksomheten fra begge parter er rettet mot intervjuet/samtalen vi skal ha sammen. Det jeg håper å få ut av disse intervjuene er de sosiologiske grunnene til hvorfor hver enkelt informant har endt opp med det utfallet som de har den dag i dag. Enten de spiller på øverste

nivå i Norge eller om de har lagt fotballskoene på hylla. Det å få de subjektive virkelighetene/opplevelsene fra hver informant blir viktig for meg.

I tillegg til å ta notater underveis i intervjuene blir jeg å bruke en båndopptaker som tar opp hele samtalen slik at jeg kan analysere samtalen rett etter intervjuet er ferdig. Dette for at jeg ser for meg at det er best å starte analyseringen av hvert enkelt intervju når det er ferskt. Intervjuene kommer til å vare ca 40-60 min.

### **Hva skjer med informasjonen om deg?**

Alle personopplysninger vil bli behandlet konfidensielt. Det er kun meg (Eline Johansen, mastergradsstudent idrettsvitenskap) som vil ha tilgang til personopplysningene.

Deltakerne vil kunne kjenne igjen seg selv etter egne utsagn/utspill, men ingen andre vil kunne gjenkjenne disse informantene i publikasjonen. Det forsikres dermed om anonymitet som deltaker i prosjektet.

Prosjektet skal etter planen avsluttes 06.06.16.

### **Frivillig deltakelse**

Det er frivillig å delta i studien, og du kan når som helst trekke ditt samtykke uten å oppgi noen grunn. Dersom du trekker deg, vil alle opplysninger om deg bli anonymisert.

Dersom du ønsker å delta eller har spørsmål til studien, ta kontakt med Eline Johansen, tlf: 98861333. Veileder: Jorid Hovden, tlf: 91582171.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS.

# Samtykke til deltakelse i studien

Jeg har mottatt informasjon om studien, og er villig til å delta

-----

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

## Intervjuguide

### Individuelt intervju

---

**Fase 1:**

**Rammesetting**

**1. Løst prat (5 min)**

Uformell prat (høre hvordan de har det) Spør om du kan ha på opptakeren fort.

**2. Bakgrunnsinformasjon (5-10 min)**

Si litt om temaet for samtalen (bakgrunn, formål)

Forklar hva intervjuet skal brukes til og forklar taushetsplikt og anonymitet

Informert om ev. opptak, sørg for samtykke til ev. opptak

Start opptak

Hvor gammel er du?

Hvor bor du nå?

Hva jobber du med nå?

Hvilken utdanning har du?

Har du familie/barn?

Spiller du fortsatt fotball eller driver du andre typer trening?

Hvor vokste du opp?

Hva slags yrke har/hadde foreldrene dine når du vokste opp? Og hvilken utdanning har de?

Når begynte du å spille fotball og hvilke klubber spilte du for?

Drev du med andre idretter – evt hvilke??

Har du noen gang vært mer enn en spiller? For eksempel trener eller hatt andre verv - og har du eventuelt tatt noen trenerutdanning?

**Fase 2:  
Erfaringer**

**Hoveddel (30-50 min)**

Hvorfor startet du å spille fotball? (venner, familie, eget ønske om det)

Kan du fortelle om fotball karrieren din?

Drev du med andre idretter? hvilke? *Få tak i historien.*

Hvilken videregående skole gikk du på?

La de til rette for at du kunne kombinere skolen og fotballen?

Hvis ja:

Hva betydde det for deg at du kunne kombinere fotballe med skolen?

Kan du fortelle litt om hvordan du opplevde dette opplegget?

Hva hadde mest betydning for din utvikling?



Hvis nei:

Hvordan påvirket dette hverdagen din? Tror du at du kunne tatt ytterligere steg som fotballspiller om skolen hadde lagt til rette for fotball satsing og skole?

Hva gjorde du når du var ferdig på VGS? Videre utdanning? Jobb? Satset du videre på fotballen?

*Til borteboende studenter:* Som studente ved VG skole er ofte økonomien en utfordring. Hvordan var det for deg?

*Til hjemmeboende studenter:* Hadde du noen fordeler ved å bo hjemme under denne tiden, økonomisk sett?

### *Klubbhverdagen*

Hvordan opplevde du klubbhverdagen din?

*Jeg vet at begge klubbene hadde en hospiteringsordning hvor noen fra junior elite laget fikk hospitere opp til A-laget.*

Fikk du i denne perioden hospitere opp til A-laget?

Ja: Hva hadde dette å si i for din utvikling?

Nei: Hvordan påvirket dette din motivasjon videre?

Hvorfor tror du at du fikk/ikke fikk hospitere?

### *Betydning av treneren*

Hva betyr det å ha en god trener?

Hvordan likte du treneren din i denne perioden?

Hvordan var treneren viktig for deg?

Hvordan var forholdet ditt til treneren din?

*Til de som hadde to forskjellige trenere (en på skolen og en i klubb):*

Hvordan var det å forholde seg til to forskjellige trenere?

### *Økonomi*

I hvilken grad har din personlige økonomi vært viktig for fotballkarrieren din – hadde økonomien betydning for om du ville satse på fotballen eller ikke?

### *Spørsmål til jentene:*

Var det mange jenter som spilte fotball på hjemstedet ditt?

Har du spilt sammen med guttene – evt hvorfor det?

Fikk dere like gode treningsforhold som guttene?

Var det noen forskjell på hvordan jentefotballen og guttefotballen ble prioritert (trenerkvalifikasjoner, treningsforhold, økonomiske betingelser osv)?

Hva tenker du om disse kjønnsforskjellene?

Hva betydde eventuelt disse kjønnsforskjellene for deg (for jente/kvinnefotballen forskjellene)?

Ville du blitt bedre fotballspiller om du var gutt?

Har du noen eksempler på forskjellsbehandling av gutte- og jentefotballen?

*Økonimien i klubbene var vidt forskjellige. I TIL ble alle turene/turneringene dekket, mens i Fløya måtte spillerne ofte legge ut for blant annet mat selv, og måtte fly til kamp tidlig på kampdagen. Hva betydde disse økonomiske forskjellene mellom klubbene?*

*Spørsmål til guttene:*

Var det noen jenter som trente med dere?

Hvorfor?

Hva tenker du om at jenter trener med gutter?

Fikk jentene like gode treningsforhold som dere?

Var det noen forskjell på jentefotballen og guttefotballen (trenerkvalifikasjoner, treningsforhold og økonomiske betingelser osv)?

Har du noen eksempler på forskjellsbehandling?

Hva tenker du om disse kjønnsforskjellene?

Hva tror du ville vært annerledes for din hverdag som ungdomsspiller om du hadde vært jente?

Spiller du enda fotball?

*Hvis ja: Hva er det som har motivert deg til at du fortsatt spiller fotball?*

*Hvis nei: Når sluttet du? Hvorfor spiller du ikke fotball nå?*

Hvilke betingelser tror du kan være avgjørende for at talentfulle ungdomsspillere i fotball kan bli elite/toppspillere?

Hvordan støttet foreldrene opp om ditt fotballengasjement? Kjørte til kamper – var med på kamper ...betalte utgifter var med på dugnad, etc

Hvordan har det påvirket ditt fotballengasjement?

Hvordan kan familien være avgjørende for at man tar de de rette stegene i utviklingen som fotballspiller? Har du noen eksempler fra din karriere?

Hva betydde det for deg at vennene dine også spilte fotball?

Hvorfor? Kan du utdype hva du mener med det?

*Som ung fotballspiller er det ofte utfordrende å prestere jevnt over tid. Man faller ofte ned i formkurve osv.*

Hvordan taklet du dette? Fikk du på noen måte hjelp av andre til å takle motgang?

### **Oppfølgingsspørsmål eller sjekkliste**

Er det andre ting du vil føye til? Det var jo forskjell på jentene og guttene, har det hatt noen betydning i forhold til at du var jente? *Urettferdigheter.*

Hva er det de viktigste tingene? Viss du skal oppsummere, hadde det vært lettere om du hadde vært gutt?

Er det noe mer du har lyst til å fortelle meg? *Og særlig med tanke forskjellene mellom jenter og gutter.*

Hva ville du gjort annerledes om du kunne satset på nytt? Er det noe du

angrer på at du ikke gjorde? Eventuelt, hva?

**Fase 4:**  
**Tilbakeblikk**

**5. Oppsummering (ca. 15 min)**

Oppsummere funn  
Har jeg forstått deg riktig?  
Er det noe du vil legge til?

## 9.3 Godkjennelsesbrev fra Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste

**Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS**  
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES



Postboks 1047  
N-5007 Berge  
Narvik  
Tlf: +47 75 38 21 17  
Faks: +47 75 38 21 50  
nsd@uio.no  
www.nsd.uio.no  
Orgnr: 989 321 884

**Jorid Hovden**  
Institutt for idrettsfag Finnmarksfakultetet UiT Norges arktiske universitet  
**9509 ALTA**

Vår dato: 11.02.2015

Vår ref: 41886 / 3 / LMR

Deres dato:

Deres ref:

### TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.01.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

<b>41886</b>	<i>Utviklingsarena til toppfotballen</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>UiT Norges arktiske universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Jorid Hovden</i>
<i>Student</i>	<i>Eline Johansen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uio.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.12.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

**Katrine Utaaker Segadal**

**Linn-Merethe Rød**

**Kontaktperson: Linn-Merethe Rød tlf: 55 58 89 11**

**Vedlegg: Prosjektvurdering**

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Arkivingsdato: 11.02.2015 10:05

0409 NSD Universitetet i Oslo, Postboks 1047 Blindern, 0416 Oslo, tlf: +47 22 85 19 11, [nsd@uio.no](mailto:nsd@uio.no)  
0409 NSD Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7901 Trondheim, tlf: +47 73 91 05 00, [kve@sanveset.ntnu.no](mailto:kve@sanveset.ntnu.no)  
0409 NSD Universitetet i Tromsø, 9509 Alta, tlf: +47 75 38 21 17, [nsd@uio.no](mailto:nsd@uio.no)



Jorid Hovden  
Institutt for idrettsfag Finnmarksfakultetet UiT Norges arktiske universitet

9509 ALTA

Vår dato: 11.02.2015

Vår ref: 41886 / 3 / LMR

Deres dato:

Deres ref:

## TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 27.01.2015. Meldingen gjelder prosjektet:

<i>41886</i>	<i>Utviklingsarena til toppfotballen</i>
<i>Behandlingsansvarlig</i>	<i>UiT Norges arktiske universitet, ved institusjonens øverste leder</i>
<i>Daglig ansvarlig</i>	<i>Jorid Hovden</i>
<i>Student</i>	<i>Eline Johansen</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstiller kravene i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 15.12.2015, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Katrine Utaaker Segadal

Linn-Merethe Rød

Kontaktperson: Linn-Merethe Rød tlf: 55 58 89 11

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

Aktiveringskode: 75662103Vns

Oslo NSD: Universitetsbibliotek, Postboks 1047 Blindern, 0316 Oslo. Tlf: +47 22 85 12 11. [nsd@uio.no](mailto:nsd@uio.no)

OsloMet NSD: Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, APO, Høysholm 181, 4778 St. 1510. [kjate.soraa@ntnu.no](mailto:kjate.soraa@ntnu.no)

NM2016 NSD: Universitetet i Tromsø, 9002 Tromsø. Tlf: +47 77 51 43. [nsd@hhs.uio.no](mailto:nsd@hhs.uio.no)







